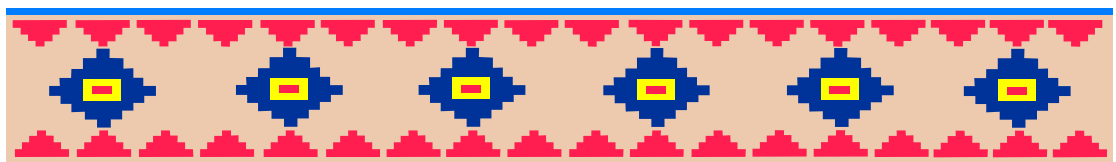

В. Я. Корженко, О. В. Абрамчук, Л. В. Горчинська

Спількуємося Спількуємося українською

Країнознавство

посібник
для студентів-іноземців
першого курсу

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

В.Я. Корженко, О.В. Абрамчук, Л.В. Горчинська

**СПІЛКУЄМОСЯ УКРАЇНСЬКОЮ
КРАЇНОЗНАВСТВО**

Навчальний посібник

Вінниця
ВНТУ
2010

УДК 811. 161. 2 (075)

ББК 81. 2У-96

К66

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 5 від 24.12.2009 р.)

Рецензенти:

Л. Є. Азарова, доктор філологічних наук, професор

М. І. Лісовий, кандидат педагогічних наук, доцент

Н. Й. П'яст, кандидат філологічних наук, доцент

Корженко, В. Я.

К66 Спілкуємося українською. Країнознавство : навчальний посібник. / В. Я. Корженко, О. В. Абрамчук, Л. В. Горчинська. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 87 с.

Матеріал посібника містить навчальні тексти, лексико-граматичні та мовленнєві конструкції, необхідні для навчальної діяльності та спілкування у побутовій, культурній, науково-навчальній та соціальній сферах. Запропоновані тексти допоможуть студентам-іноземцям ознайомитися з найцікавішими традиціями та звичаями українського народу, збагатити словниковий запас, набути певного досвіду спілкування.

УДК 811. 161. 2 (075)

ББК 81. 2У-96

З М І С Т

1. У навчальному закладі	4
2. В установі. Ділові папери	8
3. Лекція з фізики	14
4. Про фізику та фізиків	17
5. Хімічні закони	21
6. Газети та журнали. Радіо. Телебачення.....	23
7. Театр та кіно. Музей. Концерт	27
8. Телефонна розмова.....	31
9. Транспорт. Подорож. Залізничний вокзал.....	38
10. У лікарні. В аптеці.....	42
11. Контрольна робота.....	46
12. Чиста енергія.....	49
13. Комп'ютер у нашому житті.....	53
14. Подорож по старому Києву.....	56
15. На екскурсії.....	59
16. Асканія-Нова.....	64
17. Музей-садиба М. І. Пирогова.....	66
18. Вечорниці.....	70
19. Весілля.....	72
20. Хрестини.....	75
21. Контрольна робота.....	76
20. Підсумкове заняття.....	79
Література.....	85

1. У НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Завдання 1. Прочитайте слова. З'ясуйте їх значення.

Школа, інститут, університет, аспірантура, академія, вищий навчальний заклад (ВНЗ); семестр, триместр, сесія, робоча практика, канікули; лекція, лабораторна робота, колоквиум, практичне заняття, консультація, залік, екзамен (іспит), підручник, посібник, конспект; аудиторія, лабораторія, кафедра.

Завдання 2. Слова в дужках запишіть у потрібному відмінку.

Навчатися (школа, університет), закінчити (підготовче відділення, аспірантура), вступити (університет, вищий навчальний заклад (ВНЗ), академія); складати (іспит, залік); пропустити (заняття, лабораторна робота, лекція); писати (конспект, особиста справа, домашнє завдання); викладати (математика, хімія, економіка), підручник (математика, українська мова, історія); відпрацьовувати (пропущене заняття, урок, лабораторна робота), виконати (контрольна робота); ставити (умови, запитання), відповідати (запитання; дізнатися (розклад занять, інформація), проходити (мовна практика).

Завдання 3. Від іменників чоловічого роду утворіть іменники жіночого роду.

Зразок: учень – учениця

Однокурсник, викладач, випускник, учитель, першокурсник, секретар, директор, ректор, одноклассник, декан, професор, аспірант, лаборант, асистент.

Завдання 4. Утворіть словосполучення за зразком. Поясніть, як префікси змінюють значення дієслів.

Зразок: писати заяву (конспект, наказ).

1. Писати, **написати**, **записати**, **підписати**, **переписати**, **дописати**, **списати**.
2. Рахувати, **зарахувати**, **відрахувати**, **перерахувати**.
3. Складати, **викладати**, **докладати**.
4. Знати, **дізнатися**.

Використовуйте іменники: залік, фізика, дисертація, студент, лекція, контракт, заява, конспект, гроші, зусилля, навчання, завдання, університет, розклад, людина, викладач математики.

Завдання 5. Від дієслів утворіть дієслова доконаного виду. Складіть з ними словосполучення.

Зразок: читати – **прочитати**. Прочитати завдання.

Навчатися, записувати, вступати, закінчувати, складати, виконувати, запитувати, відпрацьовувати, ставити, відповідати, пропускати, змінювати.

Завдання 6. Назвіть слова, які виражають позитивну (негативну) оцінку роботи людини. Складіть з ними діалоги.

Відмінно. Погано. Добре. Правильно. Дуже погано. Молодець! Задовільно. Жахливо! На жаль, незадовільно. Оригінально. Чудово!

Завдання 7. Замість крапок поставте у потрібній формі виділені слова.

Дошка. Писати (на чому?) ..., витерти (що?) ..., викликати студента (до чого?)..., відійти (від чого?) ... , стати (біля чого?)

Завдання. Відмінно виконати (що?)..., виправити помилки (де?)..., зацікавитися (чим?)..., у студента немає (чого?)... .

Лекція. Слухати (що?)..., завтра не буде (чого?)..., бути (де?)..., треба підготуватися (до чого?)..., бути задоволеним (чим?)..., я не маю (чого?)... .

Секретар. У деканаті не було (кого?)..., зараз сумно (кому?)..., приємно розмовляти (з ким?)..., стильний одяг (на кому?)..., я не бачив (кого?)... .

Конспекти. На столі лежать (що?)..., помилки (де?)..., студент прийшов (з чим?)..., у неї не було (чого?)..., викладач зібрав (що?)...

Завдання 8. Виконайте прохання.

Ідіть, будь ласка, до дошки; візьміть крейду і напишіть на дошці дату. Повертайтеся на своє місце. Підійдіть до таблиці, прочитайте правило. Розгорніть зошит, переписіть тему з дошки у зошит, прочитайте її, повторіть голосно, перекладіть слова рідною мовою. Передайте підручник студенту, який сидить за першим столом. Перевірте, чи не забули ви принести домашнє завдання. Підійдіть до столу викладача і залиште свій зошит.

Завдання 9. Поставте замість крапок прийменники **з, зі, у, до, на, після.**

Викладач вітається ... студентами, потім перевіряє, кого немає на лекції. Він пише ... дошці тему, ставить запитання, студенти відповідають ... них. ... уроку ... викладача підходять студенти, він запрошує їх ...

консультацію. ... консультації студенти повертаються ... гуртожитку або ідуть ... друзями ... стадіон. Ввечері їх можна побачити ... бібліотеці, ... дискотеці або ... спортивному майданчику.

Завдання 10. Провідмінійте словосполучення.

Н. наш науковий керівник, їхнє цікаве заняття, твоя нова консультація

...

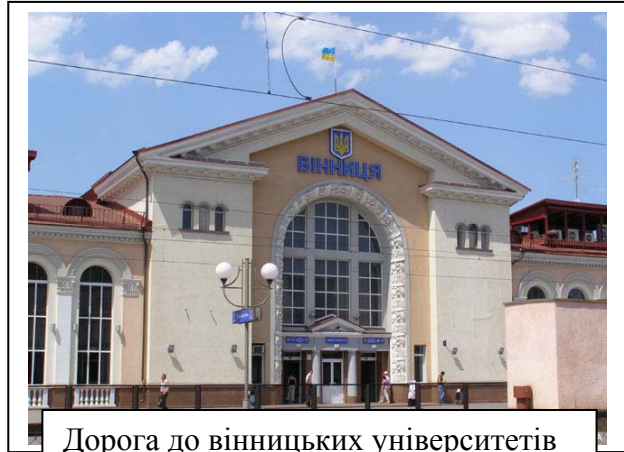
...

...

...

Завдання 11. Дайте відповіді на запитання.

1. Коли і де ви народилися?
2. Де ви навчалися?
3. Яку школу ви закінчили?
4. Коли ви вступили до ВНТУ?
5. Де ви вивчали українську мову?
6. Назвіть університети міста Вінниці?
7. Де розташований ваш університет?
8. Скільки інститутів є у вашому університеті? Назвіть їх.
9. Коли починаються заняття в університеті? Коли закінчуються?
10. Коли буде дзвоник на перерву?
11. Коли буде велика перерва?
12. Де висить розклад занять? (коридор, деканат).
13. Коли починається зимова сесія?

Дорога до вінницьких університетів починається тут...

Завдання 12. Запишіть скорочену та повну назву свого інституту.

Зразок: ІнІТКІ – Інститут інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії.

Ін МЕЕЕК, Ін ІТКІ, Ін АЕКСУ, Ін РТЗП, Ін БТЕГП, Ін МТ, Ін ЕЕЕМ.

Завдання 13. Порадьте, до якого закладу треба вступати людям, що люблять програмування, фізику, цікавляться енергетикою, будівництвом, економікою, радіо і телебаченням, мікроелектронікою, маркетингом.

Зразок: Людині, яка любить математику, треба вступати до технічного університету.

Завдання 14. Прочитайте діалог. Складіть аналогічні діалоги.

На кафедрі мовознавства

- Добрий день!
- Доброго дня.
- Я хотів знати свій розклад занять.
- А на якому курсі ви навчаєтеся?
- Я студент першого курсу.
- Який ваш інститут? Яка група?
- Я навчаюся в ІнМЕЕК у групі ІМО-09. А хто мій викладач української мови?
- Ваша викладачка української мови пані Наталя П'яст. Ось тут можна подивитися розклад занять вашої групи, а також номер аудиторій, в яких будуть проходити заняття. Запишіть, будь ласка.
- Дякую. На все добре.
- Будь ласка. До побачення.

Завдання 15. Напишіть автобіографію, у якій вкажіть своє прізвище, ім'я, дату та місце народження (країну), яку освіту маєте, ким ви хочете бути, ваше хобі (захоплення), ким працюють ваші батьки, зазначте вашу повну адресу.

АВТОБІОГРАФІЯ

Я, ... , народився (дата)... , у Камеруні (Китаї, Еквадорі, Палестині, Анголі, Танзанії, Кенії, Азербайджані) в місті ...

Навчався з ... до ... у (школі, гімназії, коледжі, університеті) ...

У 2009 році вступив до ... (ВНТУ, ВНМУ, ОНУ, КНУ ім. Т. Шевченка) ... , де навчаюся на другому курсі (ІнІТКІ, ІнАЕКСУ, Ін РТЗП, ІнМЕЕЕК...)

Склад сім'ї

Батько – (прізвище ім'я), ... працює (інженером, лікарем, викладачем...)

Мати – (прізвище ім'я), ... працює ...

Моя адреса: (кімната 303, гуртожиток № 3, вулиця Воїнів – Інтернаціоналістів, 108, Вінниця, Україна, 21030)

Дата ...

Підпис ...

2. В УСТАНОВІ. ДІЛОВІ ПАПЕРИ

(заява, пояснювальна записка, оголошення)

Завдання 1. Прочитайте слова. З'ясуйте їх значення.

Установа, документ, ділові папери, доцент, професор, академік, оголошення, заява, пояснювальна записка, нагальна потреба, хвороба, умови контракту, дозвіл, необхідність, академічна відпустка, довідка, стипендія.

Завдання 2. Слова в дужках поставте у потрібному відмінку.

Ахмед приніс в деканат (свої документи). Ангольці ознайомилися з (умови контракту). Андрес написав (заява), а Дора (пояснювальна записка). Джан передав (декан) свою (довідка з лікарні). Гаспар попросив про (академічна відпустка) у зв'язку з (хвороба батька). Макая написав (оголошення). Студенти 3 курсу вивчають (ділові папери). Лі Сюе попросила (дозвіл) поїхати на (батьківщина) у зв'язку з (нагальна потреба). Сьогодні на кафедрі не було (доценти, професори, академіки).

Завдання 3. Від дієслів утворіть дієслова доконаного виду. Складіть з ними словосполучення.

Зразок: писати – написати. Написати завдання.

Записувати, вступати, закінчувати, виконувати, запитувати, відпрацьовувати, ставити, відповідати, пропускати, змінювати, телефонувати, пропонувати, їхати, оглядати, повернутися, іти, звертатися, знімати, укладати.

Завдання 4. Заповніть таблицю. Використовуйте потрібні дієслова, а також відповідні відмінкові форми.

	(кого?)	(що зробити?)	(у зв'язку з чим?).
Просити	ректор		нагальна потреба
	директор		необхідність
	декан		хвороба
	завкафедри		повернення додому
	викладач		зміна спеціальності
	викладачка		переїзд в іншу країну
	секретар		сімейні проблеми
	одногрупники		особисті обставини
	староста		відсутність на занятті

Завдання 5. Від дієслів утворіть спільнокореневі іменники.

Зразок: читати – читання

Навчатися, повертатися, складати, оглядати, хворіти, дозволяти, оголошувати, додавати, переїжджати, запрошувати.

Завдання 6. Прочитайте зразки заяв. Напишіть заяву за одним із зразків.

Ректору ВНТУ
академіку АПНУ Мокіну Б. І.
громадянина Анголи
Жорже Макаї

З а я в а

Прошу зарахувати мене студентом 1 курсу за спеціальністю 6.0592101 “Промислове та цивільне будівництво” за умовами контракту.

01.07.2009

Підпис

Директору ІнМЗ
проф. Юхимчуку С. В.
студентки гр. 1МО-07
Лі Сює

З а я в а

Прошу дозволити мені достроково скласти іспити у зв’язку з нагальною потребою поїхати на батьківщину.

10. 05. 2009

Підпис

Директору Ін МЗ
проф. Юхимчуку С. В.
студента гр. 3КІ-09
Хорхе Ревареса

З а я в а

Прошу надати мені академічну відпустку у зв’язку з хворобою.
Довідку додаю.

12. 06. 2009

Підпис

Завдання 7. Напишіть заяву, якщо: а) вам потрібно поїхати у посольство до Києва; б) ви хочете поміняти кімнату в гуртожитку.

Завдання 8. Провідмініайте словосполучення.

Наш студентський гуртожиток, твоє цікаве оголошення, моя окрема квартира, ваш знайомий лектор, їхня вінницька адреса, моє нове помешкання.

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання. Слова в дужках поставте у потрібному відмінку.

Куди ти ідеш? (наш деканат, їхня аудиторія, кафедра фізики, другий корпус, третій гуртожиток, 609 кімната, перший поверх, консультація, студентський вечір, концерт, тренування).

Звідки ти ідеш? (урок математики, третій поверх, консультація, лекція з економіки, кафедра фізики, наша їдальня, ваш деканат, другий гуртожиток, 712 кімната, наш стадіон).

Завдання 10. Прочитайте діалог. Складіть аналогічний.

- Привіт, Луїсе, як добре, що я тебе зустрів!
- Привіт. А що сталося? Куди ти поспішаєш?
- Мій викладач фізики сказав мені написати пояснювальну записку, а я не знаю, що це таке. Допоможеш?
- Ти пропустив багато занять?
- Так, а звідки ти знаєш?
- Знаю, тому що пояснювальна записка – це документ, який містить пояснення причини якогось порушення. А для нас, студентів, скоріше за все – це пропуски занять. Я не помиляюсь?
- Ти маєш рацію. Дякую.

Завдання 11. Прочитайте зразок та напишіть самостійно пояснювальну записку.

Директору ІнМЗ
проф. Юхимчуку С. В.
студ. гр. 1МО-09
Халеда Ієліма

Пояснювальна записка

З 8. 12. 2008 р. по 12. 12. 2008 р. я пропустив заняття в університеті у зв'язку з хворобою. Довідку додаю.

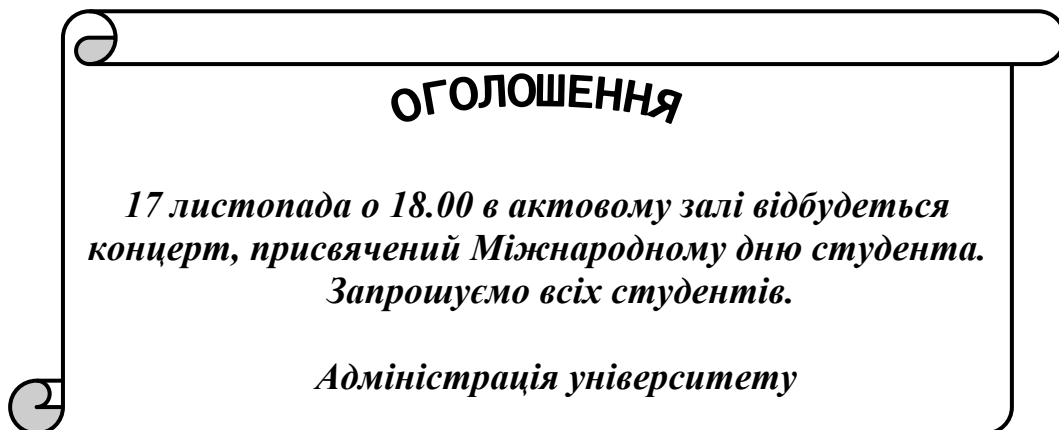
14.12.08

Підпис

Завдання 12. Прочитайте діалог. Складіть аналогічні.

- Доброго дня, Луїсе.
- Привіт, Хорхе.
- Ти ідеш сьогодні на концерт?
- ✓ На який концерт? Я нічого не знаю про концерт.
- Чому не знаєш? На першому поверсі на дошці вже давно висить оголошення. Ти не бачив? Адже ти щодня проходиш там! Раджу тобі звернути увагу, тому що концерт дійсно буде цікавий.
- А якому святу присвячений?
- Нашому професійному.
- Я не зрозумів... ми ж студенти...
- Правильно, концерт присвячений Дню студентів!
- А коли він відбудеться?
- Не скажу, читай оголошення!

Завдання 13. Прочитайте оголошення.

- ✓ Які оголошення ви читали або чули під час навчання в університеті?
- ✓ Складіть оголошення про проведення Дня незалежності вашої країни.

Завдання 14. Доберіть антоніми до поданих слів та запишіть їх.

Перший, вчитися, зайти, продавати, окремий, канікули, спочатку, висіти, хвороба, зарахувати, незалежність, дозвіл, день.

Завдання 15. Провідмініяйте словосполучення.

Третій гуртожиток, двісті четверта аудиторія, два студенти, три подруги, перше оголошення, квартира двадцять сім, десятий дім.

Завдання 16. Прочитайте складні слова. Поясніть, як вони утворилися.

Однокімнатний; інженер-енергетик; студрада; словосполучення; академвідпустка; завкафедри; міжнародний; дев'ятиповерховий.

Завдання 17. Прочитайте діалоги.

I.

- Здрастуй, Пабло!
- Привіт, Фернандо!
- Я тебе давно не бачив. Ти що, не живеш у гуртожитку?
- Минулого тижня я переїхав на квартиру.
- Як це тобі вдалося?
- Дуже просто. Мені зателефонували, запропонували квартиру. Я оглянув її і уклав договір із власником квартири.
- І як тобі там живеться?
- Добре. Ніхто не заважає вчитися.
- А телефон є?
- Так. Заходь у гості. Вулиця Келецька, 10, кв. 27.
- Дякую. Обов'язково зайду.

II.

- Добрий день.
- Здрастуйте.
- Ви Мунір?
- Так, це я.
- Ви давали оголошення, що хочете зняти окрему квартиру?
- Так. З телефоном і меблями.
- Четвертий поверх вас влаштує?
- Цілком.
- Записуйте адресу.
- Дякую. До зустрічі.
- На все добре.

Завдання 18. Прочитайте зразки оголошень. Напишіть оголошення за одним із зразків.

Зразок 1. Винайму 1-кімнатну квартиру з телефоном та меблями. З пропозиціями звертатися за адресою: Вінниця, вул. Келецька, 90, гуртожиток № 3, кімн. 610.

Зразок 2. Інженер-енергетик з великим досвідом практичної діяльності шукає роботу за фахом. Телефонувати 59-04-20 після 18-ої години.

Зразок 3. Недорого продається персональний комп'ютер "Pentium" з принтером. Звертатися за телефоном 53-01-23.

Зразок 4. Молодий симпатичний студент ВНТУ, який мешкає у гуртожитку № 3, познайомиться з молодою та красивою студенткою, яка отримує стипендію та смачно готує борщ.

Завдання 19. Прочитайте діалоги. Замість крапок поставте потрібне слово.

I.

- Привіт, Луїсе!
- Здрастуй, Андресе!
- Куди ти йдеш?
- До деканату. Хочу поміняти кімнату в гуртожитку. Тож маю написати ...
- Бажаю успіху.
- Дякую.

II.

- Доброго дня!
- Привіт!
- Що ти будеш робити на канікулах?
- Поїду додому.
- А ти вже написав ... ?
- Хотів сьогодні написати, та директор каже, що спочатку слід відпрацювати пропущені заняття. Тож спочатку треба написати ... і пояснити причини пропусків.

III.

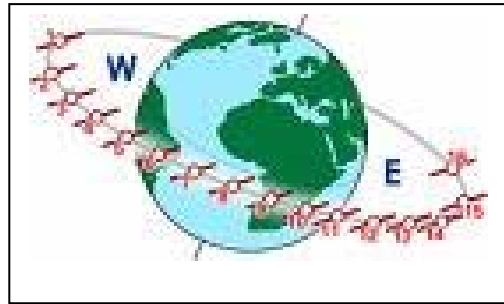
- Що ти пишеш?
- ...
- А про що твоє ...?
- Про те, чого у мене немає і про що я мрію.
- Про окрему квартиру?
- Та ні, про хорошу дружину.

3. ЛЕКЦІЯ З ФІЗИКИ

Завдання 1. Прочитайте слова. З'ясуйте їх значення.

Куля, повітря, простір, засіб, радіопередавач, вплив, межа, можливий, достатній, штучний, розрахунок, керування, ракета, орбіта.

Надавати – надавати *що*,
розрахувати – розрахувати *що*,
виступувати – виступувати,
обертатися – обернутися *навколо чого*,
запускати – запустити *що*,
долати – подолати *що*,
доводити – довести *що*,
керувати *чим*,
залишати – залишити *що*,
визначати – визначити *що*,
враховувати – врахувати *що*
впливати – вплинути *на що*.

Завдання 2. Знайдіть антоніми та запишіть їх.

Природний, мінімальний, небо, допомога, рух, небесний, збільшувати, вхід, збереження, падати, менший, підніматися, знищення, більший, земний, перешкода, спокій, зменшувати, вихід, максимальний, земля, штучний.

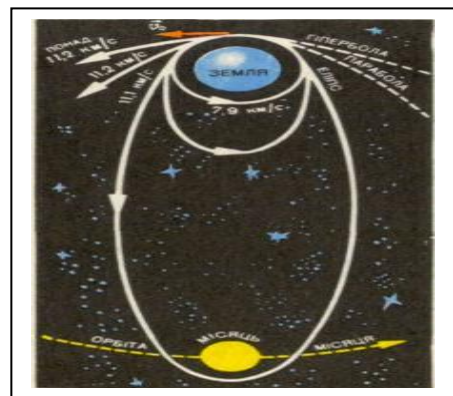
Завдання 3. Утворіть прикметники.

Зразок: Практика – практичний, хвиля – хвильовий

Кінетика, алюміній, повітря, ракета, небо, куля, поверхня, супутник, орбіта, парабола, опір, атмосфера.

Завдання 4. Поясніть значення словосполучень.

Закон всесвітнього тяжіння. Штучний супутник Землі. Параболічна швидкість. Діаметр кулі. Маса кулі. Космічний корабель. Вийти у космос. Реактивний рух. Кінетична енергія. Сфера тяжіння планети. Опір атмосфери.

Завдання 5. Прочитайте числівники. Запишіть їх словами.

7; 9; 11; 2; 16; 67; 4 жовтня; 54; 83; 6; 1957 року; 54 см; 83,6 кг.

Завдання 6. Провідмініяйте словосполучення.

Н. три студенти, третій урок, третя аудиторія, третє слово, треті місяця.

... ..

Завдання 7. Утворіть словосполучення.

подолати	простір
розрахувати	допомога
обертатися	корабель
керувати	планета
планета	траєкторія
надати	опір
посилати	космос
вийти	Сонце
переміщуватися	апарат
враховувати	процес
впливати	швидкість

Завдання 8. Прочитайте текст лекції. Визначте тему.

Рухи тіл, що їх посилають з Землі в космічний простір, розраховують, виходячи із закону всесвітнього тяжіння.

Розрахунки і практики показують, що тіло, яке рухається зі швидкістю, меншою від 7,9 км/с, під дією тяжіння падає на поверхню Землі, а якщо швидкість тіла становить 7,9 км/с, то воно обертається навколо Землі як супутник. Таку швидкість називають першою космічною.

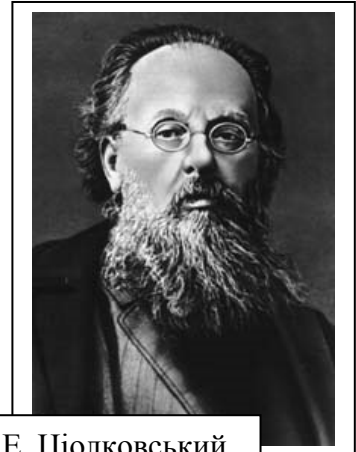
Якщо швидкість тіла збільшувати, то орбіта його руху навколо Землі витягуватиметься і, нарешті, при швидкості 11,2 км/с тіло перейде на параболічну орбіту і залишить Землю. Цю швидкість називають другою космічною. Космічні швидкості визначено без урахування опору атмосфери і впливу тяжіння інших планет.

Надаючи космічному апарату швидкості понад 11,2 км/с можна посилати його у сферу тяжіння інших планет або Сонця.

Щоб запустити корабель з Землі за межі тяжіння Сонця, йому треба надати кінетичну енергію, достатню для виходу за сферу тяжіння Землі й збереження параболічної швидкості, достатньої для виходу за сферу тяжіння Сонця. Мінімальне значення третьої космічної швидкості – 16,67 км/с.

Надання тілам космічних швидкостей і керування ними в небесному просторі стало можливим завдяки розвитку ракетної техніки. Видатний російський учений К. Е. Ціолковський довів, що тільки за допомогою ракети людина може подолати тяжіння і вийти в космос, що реактивний рух є єдиним можливим засобом переміщення в безповітряному просторі.

4 жовтня 1957 року відбувся запуск першого в історії людства штучного супутника Землі. Це була алюмінієва куля діаметром 54 см і масою 83,6 кг з радіопередавачем.

К. Е. Ціолковський

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання.

1. Чи є у Землі природні супутники?
2. Якою має бути швидкість штучного супутника Землі?
3. Якої швидкості треба надати космічному кораблю для виходу за сферу тяжіння Сонця?
4. Про які космічні швидкості ви дізналися з тексту?
5. Що довів К. Е. Ціолковський?

Завдання 10. Закінчіть діалог.

- Де ти був?
- На лекції з фізики.
- Про що йшлося у лекції?
- ...

Завдання 11. Визначте, яка з цих назв тексту більше за всіх відповідає його змісту.

1. Людина в космосі.
2. Перший штучний супутник Землі.
3. Космічні швидкості.
4. Наукова робота К. Е. Ціолковського.

Завдання 12. Складіть номінативний план тексту.

Завдання 13. Перекажіть текст за планом.

4. ПРО ФІЗИКУ ТА ФІЗИКІВ

Завдання 1. Прочитайте слова. З'ясуйте їх значення.

Швидкість, тиск, світло, відстань, коло, речовина, рідина, вісь, коливання, бік, вага, стан, опір, струм, вигляд, будова, напруга, потужність, напрям, зіткнення, властивість, вимірювання, рух.

виштовхувати – виштовхнути *кого, що*,

залишати – залишити *кого, що*,

залишатися – залишитися *де*,

відбуватися – відбутися *де*,

витісняти – витіснити *кого, що*,

рухатися – перебувати *де, у чому*,

дорівнювати *чому*,

припиняти – припинити *що*,

формулювати – сформулювати *що*,

встановлювати – встановити *що*,

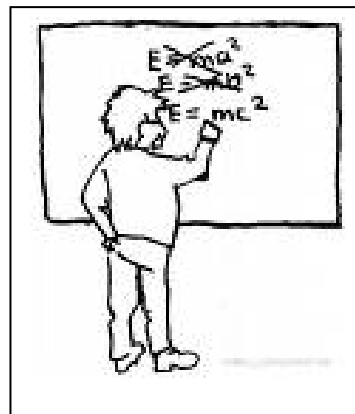
користуватися *чим*,

створювати – створити *що*,

виявляти – виявити *що*,

сприяти *чому*,

занурювати – занурити *кого, що*,

Завдання 2. Запишіть пари антонімів.

Запитувати, рух, менший, великий, підвищити, збільшити, частіше, відповідь, малий, кривий, запитання, знизити, рідше, поєднувати, зменшити, більший, відповідати, спокій, роз'єднувати, прямий.

Завдання 3. Поясніть, від яких основ утворилися складні слова. З'ясуйте значення цих слів.

Прямолінійний, криволінійний, електромагнітний, фотоефект, газоподібний, взаємодія, всесвітній.

Завдання 4. Слова, що стоять у дужках, поставте у потрібній формі.

Занурити у (рідина), рухатися по (коло), виштовхувати з (вода), перебувати в (стан), зв'язувати з (молекули), лежати на (пряма лінія), переходити з (місце) на місце, плавитися при (певна температура).

Завдання 5. Поясніть значення словосполучень.

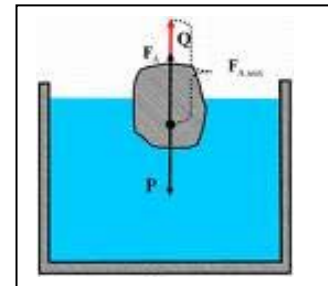
Агрегатний стан, будова тіл, амплітуда коливань, електричний заряд, описувати лінію, вісь обертання, напрям руху, температура плавлення, закон тяжіння, теорія відносності.

Завдання 6. Знайдіть спільнокореневі слова.

Кристалічний, коливатися, кількісний, обертатися, рух, залежність, вісь, тяжкий, швидкий, тяжіння, рівний, молекула, будова, квантовий, зміна, рідкий, визначати, обертання, осьовий, високий, будувати, коливальний, квант, рухатися, визначення, змінювати, дорівнювати, кристал, залежати, нерухомий, незалежний, міжмолекулярний, рідина, обертальний, коливання, якісний, ходити, підвищити, кількість, швидкість, перехід, якість.

Завдання 7. Прочитайте діалоги. Визначте тему кожного діалогу.

- I.
- Ти добре знаєш механіку?
 - Непогано. Іспит склав на відмінно.
 - Поясни мені, що таке траєкторія?
 - Це лінія, яку описує матеріальна точка під час руху. Рух точки поділяють на прямолінійний та криволінійний в залежності від вигляду траєкторії.
 - Як рухаються точки під час обертання?
 - При обертальному русі всі точки тіла рухаються по колах, центри яких лежать на одній прямій.
 - Яку назву має ця пряма?
 - Це вісь обертання.
- II.
- Нагадай мені формулювання закону Архімеда. Я вже нічого не пам'ятаю зі шкільного курсу.
 - Слухай. На тіло, занурене в рідину, з боку рідини буде діяти тиск: з боків і зверху вниз, і знизу вверх. Але тиск знизу більший за тиск зверху, тому будь-яке занурене у рідину тіло буде виштовхуватися нею знизу вверх під дією деякої сили. Ця сила дорівнює вазі рідини, що витіснена цим тілом.

- III.
- Будь ласка, розкажіть про агрегатні стани речовини.
 - Речовина може перебувати в таких агрегатних станах: твердому, рідкому та газоподібному. При певних умовах речовина може бути в стані плазми.
 - Як характеризуються сили взаємодії між молекулами?
 - Сили взаємодії між молекулами визначають будову тіл і характер молекулярного руху. Сили взаємодії тим менші, чим більші міжмолекулярні відстані. В газах середня відстань між

молекулами досить велика порівняно з розмірами молекул. Молекули рухаються хаотично, змінюють напрям руху при зіткненнях. Вони рухаються незалежно одна від одної, тому що сили взаємодії малі. У твердих кристалічних тілах відстані між молекулами значно менші, ніж у газах, тому міжмолекулярні сили більші. У кристалах молекули, атоми переходять з місця на місце рідко, більшу частину часу вони перебувають у коливальному русі відносно деяких нерухомих точок або вузлів.

- А якщо підвищити температуру твердого тіла?
- Тоді збільшиться амплітуда коливань молекул, збільшаться відстані між вузлами, атоми частіше залишатимуть свої вузли. При певній температурі, що називається температурою плавлення, відбувається перехід у рідкий стан.
- Добре. Ви відповіли правильно.

Завдання 8. Закінчіть речення.

1. Речовина може перебувати в таких агрегатних станах ...
2. У твердих кристалічних тілах відстані між молекулами ...
3. У газах молекули рухаються ...
4. Під час обертання всі точки тіла рухаються ...

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання.

1. Який рух називають обертальним?
2. Що таке вісь обертання?
3. Яка лінія є траєкторією?
4. Як формулюється закон Архімеда?
5. Чому відбувається перехід речовини з твердого стану у рідкий?
6. У якому агрегатному стані може перебувати вода?

Завдання 10. Прочитайте речення. Замість крапок поставте у потрібній формі прізвища відомих вчених.

1. Зв'язок між кількісними та якісними характеристиками елементів виявив ...
2. ... створив квантову теорію фотоефекту, теорію відносності.
3. ... дав перше наукове визначення поняття електромагнітного поля.
4. Перший закон ... називають ще законом інерції.
5. Закони дії магнітного поля на струм були встановлені ... у 1820–1821 рр.

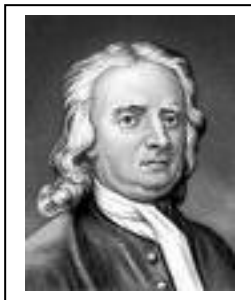
Довідковий матеріал: Ампе \square р, Менделє \square єв, Нью \square тон, Ейнште \square йн, Ма \square ксвелл.

Завдання 11. Складіть діалоги про видатних учених.

Довідковий матеріал

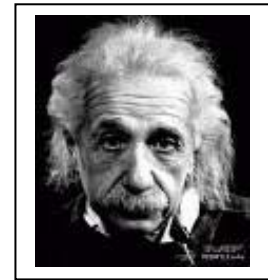

1. **Архімед.** Народився 287 р. до н. е. у багатому місті Сицилії – Сиракузах. Він був видатним механіком, інженером, математиком. Про нього розповідали легенди. Ученого було вбито 212 року до н.е.

2. **Ньютон.** Народився 1647 р. в Англії. Закінчив Кембриджський університет. Ньютон був видатним фізиком, астрономом, математиком. Він сформулював основні закони механіки, встановив закон всесвітнього тяжіння. Помер Ньютон у віці 84 років. До кінця життя він не припиняв наукової роботи.

3. **Ейнштейн.** Учений мешкав у Німеччині, Швейцарії, США. Він лауреат Нобелівської премії (1921 р.). Ейнштейн встановив закони фотоефекту, виклав основи квантової теорії світла, створив теорію відносності.

Завдання 12. Поясніть, чому ці назви одиниць можна вважати словами-пам'ятниками?

Ампер, ом, ват, кулон, гаус, генрі, фарада, ньютон, паскаль, джоуль, бекерель, вольт, герц.

✓ Визначте, якими одиницями виміряють силу, тиск, напругу електричного поля, силу електричного струму, роботу та кількість теплоти, опір провідника, потужність.

Завдання 13. Підготуйте короткі розповіді про вчених, чиї прізвища є у складі назв елементів періодичної системи Менделєєва.

Ейнштейній, курчатовій, фермії, кюрій, менделєвій, лоуренсій.

5. ХІМІЧНІ ЗАКОНИ

Завдання 1. Прочитайте слова, з'ясуйте їх значення.

Якість, кількість, речовина, сполука, положення, умова, тиск, склад, будова, збереження, розрахунок.

Завдання 2. Поясніть значення словосполучень.

Відіграва \square ти (відігра \square ти) роль. Дістати назву. Хімічна реакція. Хімічне рівняння.

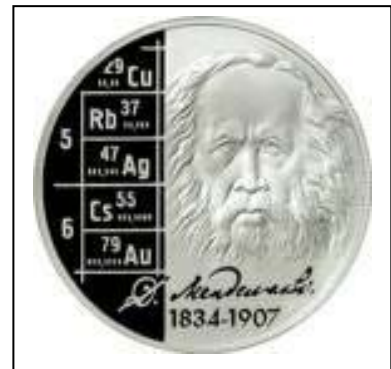
Завдання 3. Знайдіть та запишіть антоніми.

Прости \square й, незалежний, загальний, великий, утворювати, сталий, різний, малий, багато, окремий, знищувати, змінний, залежний, мало, початок, складний, однаковий, кінець.

Завдання 4. Підберіть до назв елементів відповідні хімічні символи.

Во \square день, ки \square сень, вугле \square ць, фосфор, сірка, хлор, кальцій, калій, залізо, мідь, срібло, золото, азот.

Довідковий матеріал: К, Fe, Cu, H, P, O, S, S, Ag, N, Au, Cl, Ca.

Завдання 5. Провідмініяйте іменники.

Н.	калій	мідь	залізо	кисень	сірка
...

Завдання 6. Утворіть словосполучення.

Зразок: Формулювати, правило, закон.

Формулювання (чого) правила, закону.

Утворити сполуку, речовину.	Утворення (чого) ...
Виконати розрахунки, роботу.	Виконання (чого) ...
Рахувати атоми, молекули.	Рахування (чого) ...
Добувати метали, воду.	Добування (чого) ...
Виявити факти, помилку.	Виявлення (чого) ...

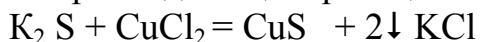
Завдання 7. Поясніть, як утворилися прикметники.

Молекулярний, немолекулярний, кристалічний, італійський, якісний, кількісний, французький, хімічний, російський.

Завдання 8. Прочитайте текст. Запишіть формулювання основних хімічних законів.

У 1748 році російський учений М. В. Ломоносов сформулював положення, яке відіграло велику роль у розвитку хімії і дістало назву закону збереження маси: маса речовин, що вступають у хімічну реакцію, дорівнює масі речовин, що утворюються в результаті реакції.

Наприклад: якщо в реакцію

вступили сульфід калію і хлорид міді загальною масою 7 г, то в результаті утворяться сульфід міді і хлорид калію, загальна маса яких також дорівнює 7 г.

Цей закон дає основу для виконання розрахунків за хімічними рівняннями.

На початку XIX ст. французький учений Ж. Пруст сформулював закон сталості складу: речовини мають сталий якісний і кількісний склад незалежно від способу та місця їх добування. З розвитком хімії виявилось, що закон не є загальним. Багато кристалічних речовин немалекулярної будови можуть мати різний кількісний склад залежно від способу їх добування. Наприклад, оксид заліза (FeO) може мати склад Fe_{0.890}; Fe_{0.910}; Fe_{0.930}.

Хімічні сполуки з молекулярною структурою мають сталий якісний і кількісний склад незалежно від способу і місця їх добування – це більш точне формулювання закону.

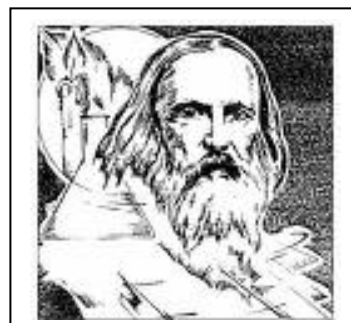
Закон, сформульований у 1811 році італійським ученим А. Авогадро, звучить так: в однакових об'ємах будь-яких газів за однакових умов (температура і тиск) міститься однакове число молекул.

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання.

1. Що вам відомо про життя та діяльність М. В. Ломоносова?
2. Який хімічний закон сформулював Ломоносов?
3. Чому змінилося формулювання закону Пруста?
4. Який закон був сформульований А. Авогадро?

Завдання 10. Складіть номінативний план тексту.

Завдання 11. Перекажіть текст за планом.

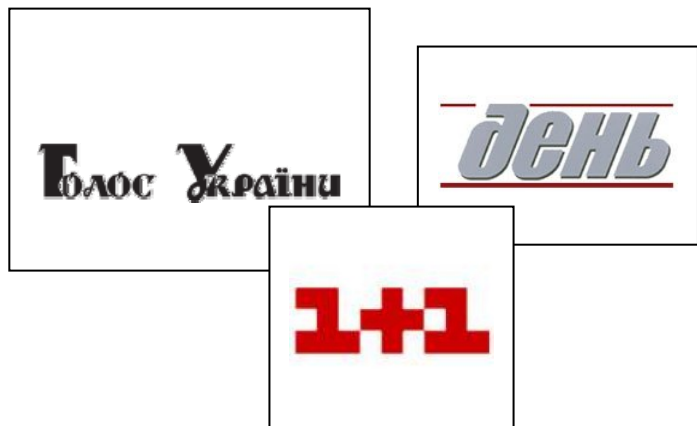
Завдання 12. Підготуйте розповідь про періодичний закон Д. І. Менделєєва.

6. ГАЗЕТИ ТА ЖУРНАЛИ. РАДІО. ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Завдання 1. Прочитайте слова та словосполучення. З'ясуйте їх значення.

а) журналіст, редактор, диктор, політик, новина, стаття, телецентр, телестудія, канал, колір, антена, радіоприймач; кольоровий телевізор, багатосерійний фільм, сучасна людина, чітке зображення, професійне свято, дрібна монета, телевізійна вистава, небезпечна робота, внутрішня (зовнішня) політика, рекламне оголошення;

б) заважати – завадити кому
вмикати – увімкнути що
вимикати – вимкнути що
перемикати – перемкнути що
перевіряти – перевірити що
викидати – викинути що
залишати – залишити що
припиняти – припинити що
доводити – довести що;

в) посилити (зменшити) – посилювати (зменшувати) звук
здійснювати – здійснити передачу
вести – провести передачу
передплатувати – передплатити газету

Завдання 2. Утворіть словосполучення.

дивитися
припинити
передплатити
викинути
вимкнути

журнал
телевізор
робота
програма
розмова
передача

Завдання 3. Заповніть таблицю.

Н.	стаття	журналіст	диктор	телебачення
...

Завдання 4. Прочитайте діалоги.

- Що сьогодні по телевізору?
– Не знаю. Подивися програму.
– Увімкни. Зараз почнеться передача “Новини”.

2. – О котрій годині місцеві студії припиняють роботу?
– Не знаю. Мабуть, о четвертій ранку...
3. – Перемкни телевізор на іншу програму; тут реклама, а там буде цікавий серіал.
– Дивись. Не забудь вимкнути, коли фільм закінчиться. Я вже лягаю спати.
4. – У тебе новий телевізор?
– Так.
– Як він працює?
– Добре.
– Скільки каналів він має?
– Вісімдесят.
– Який розмір екрана?
– 54 см.
– У вас кімнатна антена?
– Ні, супутникова.
5. – Увімкни радіоприймач. Послухаємо новини.
– Але ж тобі треба виконувати домашнє завдання.
– Я можу і слухати, і писати. Зменши трохи звук.
– А мені навіть музика заважає. Ти чув, що сьогодні передали по радіо?
– Ні, не чув. А що?
– Щоб ви завтра не йшли до школи. Обіцяли температуру до 27 градусів морозу.
– Це правда?
– Звичайно.
– Чому ж ти мовчав?!
– Я чекав, поки ти виконаєш домашнє завдання.
6. – Після роботи я люблю почитати газету.
– Які газети ви передплачуєте?
– “Голос України”. Мене цікавить політика. Я читаю останні новини, статті з проблем внутрішньої та зовнішньої політики України. Газету мені приносять додому. А ви передплачуєте газету чи купуєте у кіоску?
– Передплачую “Місто”, в кіоску купую “20 хвилин”, “Дзеркало тижня”, “Комерсант”. Раніше ми передплачували журнали “Здоров’я”, “Перець”, “Вогник”. Тепер ходжу читати журнали до бібліотеки. Вона у нашому будинку, на першому поверсі. Дуже зручно. Правда, сьогодні цікаві матеріали можна знайти в Інтернеті.

– У наш час багато цікавої інформації можна *почерпнути* з Інтернету, що економить наш час ...

Завдання 5. Доповніть речення.

1. Кожного дня ми дивимося програми українського Я люблю дивитися інтерв'ю з ... , спортивні ... , музичні
2. Мені подобаються науково-популярні статті. Ці публікації можна ... Цей журналіст гарно пише про природу та екологічні проблеми. Так писати може тільки дуже добра
3. Ви читали сьогоднішню ... ? Там пишуть про наш
4. Наш телевізор працює добре. Зображення ..., звук Але краще дивитися телепередачі
5. Я люблю багатосерійні
6. У нашому ... кожна сім'я отримує газету “Вечірня Вінниця”. Там тільки рекламні ... та програма Читаючи цю газету, ви дізнаєтеся, де можна купити автомашину, вилікувати зуби, як відремонтувати ... , навчитися ... на комп'ютері.

Завдання 6. Трансформуйте речення. Замініть пряму мову непрямою.

Зразок : Наталя попросила мене: “Увімкни телевізор”.
Наталя попросила, щоб я увімкнув телевізор.

1. Батько попросив мене: “Перемкни телевізор на іншу програму”.
2. Роман спитав його: “Які газети ти передплачуєш?”
3. Мати наказала Петрові: “Вимкни приймач. Лягай спати”.

Завдання 7. Прочитайте речення. Слова в дужках поставте у потрібній формі. Напишіть запитання до речень.

У (новорічна ніч) 1939 (рік) почав працювати Московський телецентр. У 1945 (рік) передачі Московської телестудії приймали тільки 425 (телевізори). Перші телепередачі за електронною системою почалися в (Україна) 1951 (рік). У 1962 (рік) з (космічні кораблі) здійснили першу передачу з (космос). З 1968 (рік) з (Київ) ведуться передачі кольорового телебачення.

Завдання 8. Дайте відповіді на запитання.

1. Скільки часу ви дивитеся телевізор? Чи знаєте ви про поради лікарів щодо цього?
2. Що вам дає телебачення?
3. Чи вважаєте ви, що сучасна людина не може жити без телевізора?
4. Які газети читають у вашій сім'ї?

5. З якої сторінки ви починаєте читати газету?
6. Чи викидаєте ви прочитану газету? Чи залишаєте якісь матеріали?
7. Що вам подобається (не подобається) у газетах?
8. Чому в газетах багато статей з неперевіреними фактами?
9. Чому читачі пишуть листи до редакторів газет? Чи писали ви коли-небудь?
10. В Україні багато професійних свят. Є день журналіста. Чи є таке свято у вашій країні?
11. Що ви читаєте частіше, газети чи інтернет видання?

Завдання 9. Чи знаєте ви, що ...

Слово газета прийшло у мови народів Європи з італійської мови. Так називали дрібну монету, яку треба було заплатити за читання. Назва монети перейшла на саму газету – листок з новинами.

Завдання 10. До вас підійшли журналісти з проханням розповісти про навчання іноземців в Україні. Що ви розповісте?

Завдання 11. У журналістів небезпечна робота. Доведіть це реальними фактами.

Завдання 12. Ваша подруга любить дивитися телевізійні вистави, а ви хочете запросити її на виставу до театру. Доведіть їй, що театральна вистава краща за телевізійну.

Завдання 13. Ваш телевізор зіпсувався, а ви хочете подивитися передачу. Зверніться за допомогою до сусіда.

Завдання 14. Ви журналіст. Візьміть інтерв'ю у студента, що навчається на першому курсі ВНТУ.

Завдання 15. Ви диктор телебачення. Оголосіть програму передач.

- 7.00 – Погода.
- 7.10 – Мультфільм.
- 8.00 – Новини.
- 8.30 – Спортивний канал.
- 9.00 – Музична пошта.
- 10.15 – Україна сьогодні.
- 11.30 – Природа і ми.
- 12.20 – Х/ф “Берлін – Москва”.
- 16.10 – Вісті з регіонів.

Важка це робота ...

20.00 – Подобиці.
00.40 – “Ви ще не спите”?

7. ТЕАТР ТА КІНО. МУЗЕЙ. КОНЦЕРТ

Завдання 1. Прочитайте слова та словосполучення. З’ясуйте їх значення.

а) композитор, твір (твори), детектив, режисер, мистецтво, галерея, комедія (кінокомедія), артист, архітектура, співак, вистава, спектакль, білетер, балкон, програмка;

б) музичний твір, художній музей, західне (східне) мистецтво, зарубіжний письменник, дія спектаклю;

в) оглянути музей, виконувати твір, відвідати театр, придбати квиток, зніматися у фільмі, створити фільм.

Вінницький театр імені Садовського

Завдання 2. Провідмініяйте слова.

Н.	музей	музика	музикант	мистецтво	театральний
...

Завдання 3. Від слів, що стоять у дужках, утворіть прикметники.

Зразок : інструменти (музика) – музичні інструменти.

Театр (народ, держава, опера), музика (класика), артист (театр), програма (концерт), музей (завод, університет, історія, література, наука, школа), концерт (свято, музика), фільм (документ, звук, конкурс) квиток (вхід).

Завдання 4. Прочитайте інформацію про найкращі музеї світу. Назви міст поставте у потрібній формі.

Ермітаж знаходиться у (Петербург), Метрополітен-музей – у (Нью-Йорк), Лувр – у (Париж), Британський музей – у (Лондон), Прадо – у (Мадрид). Художні галереї є у (Москва, Вашингтон, Дрезден).

Завдання 5. Розкажіть про найкращі музеї вашої країни. Що цікавого можна побачити в них? Як часто ви ходили

у музеї під час навчання у школі? Що ви любите оглядати у музеях?

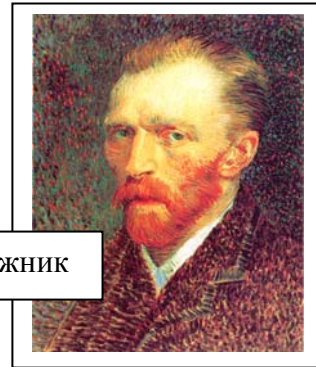
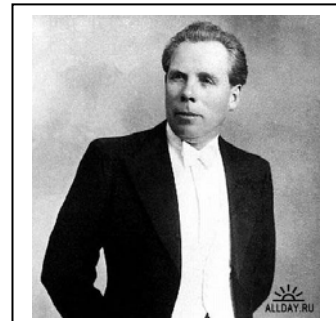
Завдання 6. Від іменників утворіть прикметники та поставте їх на місці крапок.

Зразок : Китай – китайський

Ци Байші – китайський художник.

Б. Гмиря – ... композитор
П. Чайковський – ... композитор
А. Куросава – ... кінорежисер
Р. Капур – ... артист і режиссер
Ф. Шопен – ... композитор
Е. Карузо – ... співак
В. Моцарт – ... композитор
В. Ван Гог – ... художник
І. Бергман – ... кінорежисер
Ч. Чаплін – ... артист
Ф. Гойя – ... художник
Б. Сметана – ... композитор
Г. Ібсен – ... письменник

Україна
Росія
Японія
Індія
Польща
Італія
Австрія
Голландія
Швеція
Америка
Іспанія
Чехія
Норвегія

Український співак і ... голландський художник

Завдання 6. Прочитайте діалоги.

- Тобі подобається фільм “Тарас Бульба ”?

– Так, я бачив його двічі. У цьому фільмі знімалися відомі артисти Ступка, Хмельницький, Петренко.

– А хто режисер фільму?

– Володимир Бортко.

– Які фільми тобі більше подобаються?

– Історичні та створені за романами наших та зарубіжних письменників.

– А я більше люблю кінокомедії та детективи.
- Скажи, будь-ласка, який фільм ти дивився вчора?

– “Муха”.

– Чи варто дивитися цей фільм?

– Гадаю, не варто. Неприємний фільм.
- Добрий вечір, Оксано! Хочеш подивитися нову виставу?

– Так, Андрію. Але у мене немає квитка.

– Хай тебе це не хвилює. Про квитки я подбав.

- Дякую. А який у нас ряд?
- Ось наші квитки. Сидітимемо у шостому ряду.
- Ще раз дякую. Ти не знаєш, скільки коштує програмка?
- Про це не турбуйся, я зараз її куплю.
- Здається, був перший дзвінок.
- Так, ходімо до залу.
- Скільки дій має спектакль?
- Дві. Після першої дії ми зможемо випити чашку кави.

- 4.
- А чи не піти нам сьогодні до театру?
 - До якого театру ти хочеш піти?
 - До театру музичної комедії.
 - А яка там сьогодні вистава?
 - “Весілля у Малинівці”.
 - Коли вона починається?
 - О сьомій .
 - Які у нас місця?
 - Наші місця у другому ряду.

Завдання 7. У діалогах замість крапок поставте відповідні дієслова.

- 1.
- Я хочу ... музеї Києва.
 - Подивитися всі музеї ми не встигнемо, їх багато. Будинок-музей Т. Г. Шевченка, Музей книги, Музей історії Великої Вітчизняної війни, Музей українського мистецтва, Історичний музей, Музей історії Києва, Софійський музей, музеї Києво-Печерської лаври та інші. Якщо тебе цікавить мистецтво, можеш відвідати Музей російського мистецтва і ... там картини 13-17 століть.
 - Я хочу ... картини В. Тропініна. Він ... недалеко від Вінниці. У Вінницькому художньому музеї є його картини.
 - Підемо до Музею західного та східного мистецтва. Там є роботи художників Китаю, Японії, Ірану, Середньої Азії.
 - А завтра куди ...?
 - У Музей народної архітектури України.
 - Я не чула про нього. Що там можна побачити?
 - У музеї сотні зразків народної архітектури з усіх областей України: хати, церкви. Там можна побачити український народний одяг. У музеї часто ... музиканти, співаки ... народні пісні.
 - Музей, мабуть, ... велику територію?
 - Так. 150 гектарів. Це улюблене місце відпочинку киян і гостей столиці.
- 2.
- Який театр ти хочеш відвідати?
 - Не знаю. А що ти можеш ... ?

- Хочу ... тобі Національну оперу. Ти любиш оперу?
- Я жодного разу не ... в оперному театрі.
- Я ... тебе на оперу М. Лисенка “Тарас Бульба”. Цей видатний композитор багато ... для розвитку української культури. Він ... опери, ... пісні, музику для дітей. У Києві є Будинок-музей М. В. Лисенка. Ми обов’язково його

Довідковий матеріал: порадити, бути, повести, зробити, писати, відвідати, показати, жити, створювати, побачити, подивитися, піти, виступати, виконувати, мати.

Завдання 8. Дайте відповіді на запитання.

1. Які театри є у Вінниці?
2. Для кого створений вінницький театр “Золотий ключик”?
3. Чи подобається вам народна музика?
4. Хто ваш улюблений співак?
5. Які фільми ви вважаєте хорошими?
6. Яких кіноартистів ви вважаєте талановитими?
7. Що вам відомо про премію “Оскар”?
8. У яких містах світу відбуваються кінофестивалі?

Завдання 9. Поясніть зміст фрази.

Картина – це вікно у внутрішній світ художника.

Завдання 10. Складіть діалог “У музеї”. Використовуйте фрази:

1. Я хотів би оглянути цей музей.
2. Скажіть, будь ласка, чи є у вас екскурсоводи?
3. Чи можна у музеї фотографувати?
4. Нам потрібен екскурсовод, який говорить англійською мовою.
5. Скільки коштує вхідний квиток?
6. Хто автор цієї картини?
7. Скільки картин у вашому музеї?

Завдання 11. Закінчіть розповідь.

Вчора я відвідав музей М. І. Пирогова ...

Там я побачив багато ...

Мені було цікаво дізнатися, що ...

Мене вразила велика кількість цікавих експонатів, які ...

Особливо усім сподобалася розповідь, яку ...

Завдання 12. Підготуйте розповідь про свою улюблену музичну групу.

План розповіді

1. Яку назву має група?
2. Скільки в ній музикантів (співаків)?
3. На яких музичних інструментах вони грають?
4. Які музичні твори вони виконують?
5. Що вам відомо про життя цих музикантів?
6. Чому саме ця група вам подобається?

Завдання 13. Ваш друг любить детективи, а ви любите їх?
Поговоріть з ним на цю тему.

Завдання 14. Ви ввійшли до залу театру і побачили, що на ваших місцях вже хтось сидить. Перевірте квитки, попросіть допомоги у білетера.

Завдання 15. Прочитайте діалог. Перекажіть його зміст.

- Що зображено на твоїй картині?
- Козу, яка їсть траву.
- А де ж трава?
- Коза з'їла.
- Але ж і кози я не бачу.
- А що їй тут робити, як трави немає?

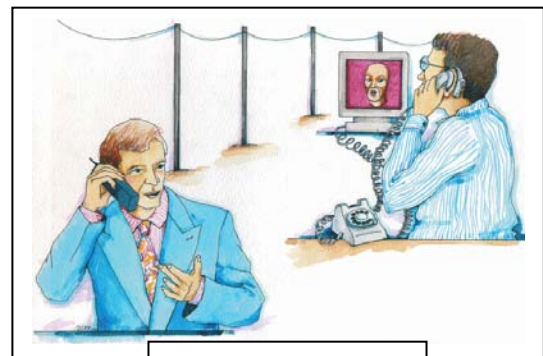
8. ТЕЛЕФОННА РОЗМОВА

Завдання 1. Прочитайте слова. З'ясуйте їхнє значення.

Пожежа, аварія, довідка, газ, мережа, сила, дзвінок (дзвоник), ремонт, виклик, телефонна мережа, ділова розмова, газове господарство.

Розмовляти, порозмовляти з ким, про кого, про що.

Дзвонити, подзвонити, телефонувати, зателефонувати кому, куди;

Ви мене чуєте?

Кликати, покликати *кого, куди*.

Будити, розбудити *кого, коли*.

Завдання 2. Від поданих іменників утворіть прикметники.

Зразок: студент – студентський.

Телефон, довідка, пожежа, швидкість, аварія, медицина, газ, ніч, ранок, сила, голова, місто, допомога, ремонт.

Завдання 3. Прочитайте номери телефонів та назви організацій.

101 Протипожежна охорона (МНС)

102 Міліція (МВД)

103 Служба швидкої медичної допомоги

104 Аварійна служба газового господарства

Міська телефонна мережа:

108 Бюро ремонту

109

Довідкове бюро

555-777

Служба таксі

Завдання 4. Провідмініайте словосполучення.

Їхнє термінове замовлення, ваші спільні знайомі, твій нічний дзвінок, мої ділові розмови, наші вільні номери, ваша колишня одногрупниця.

Завдання 5. Прочитайте діалоги.

1.

- Алло. Це квартира Карпенка?
- Так.
- Це аптека № 15. Ви замовляли ліки?
- Замовляв.
- Ваше замовлення готове.
- Дякую. Сьогодні ж прийду.

2.

- Алло!
- Слухаю.
- Можна Антона Івановича?
- Ні, його немає. Що йому передати?
- Передайте, будь ласка, що дзвонив Олег Степанович.
- Обов'язково передам.

Завдання 6. Прочитайте. Запам'ятайте.

1. Назвіть перед розмовою своє прізвище (ім'я та по батькові).
2. Не питаєте, як звать людину, яка відповіла на ваш дзвінок.
3. Поясніть, навіщо ви зателефонували.
4. Говоріть коротко, зрозуміло.
5. Попросіть пробачення у людини, якщо ви телефонуєте їй додому для ділової розмови.
6. Попросіть пробачення у людини, якщо ви зателефонували їй після 10 години вечора або до 9 години ранку.
7. Якщо ви подзвонили додому незнайомій людині, поясніть їй, хто з ваших спільних знайомих рекомендував вам це зробити і дав номер телефону.

Завдання 7. Прочитайте діалоги. Виправте помилки.

1.

- Алло!
- Слухаю.
- Саша вдома?

- Ні, а хто це?
- А яке це має значення?
- 2. – Алло!
- Я вас слухаю.
- Вибачте, а ви хто?
- А хто вам потрібен?
- Михайло.
- Це я.
- 3. – Алло! Це Борис?
- А хто його питає?
- Друг.
- Він пішов у лікарню.
- А хто зі мною розмовляє?
- Ольга, його дружина.
- 4. – Алло! Хто це?
- А хто вам потрібен?
- Маріє, це ти?
- Вона спить, уже 12 година ночі.
- А з ким я розмовляю?
- Це її бабуся. А ви хто?

Завдання 8. Прочитайте діалог. Поділіть його за змістом на частини (привітання, вибачення, інформація про мету розмови, розмова про справи, кінець розмови, прощання).

- Алло! Юрію?
- Так, слухаю.
- Це Сашко. Привіт.
- Привіт. Вибач, тебе погано чути. Зачекай хвилинку, я передзвоню.
- А зараз як чути?
- Добре.
- Ти спав? Вибач, якщо збудив тебе.
- Ні, я давно вже не сплю.
- Чому тебе вчора не було на лекціях? Захворів?
- Ходив до лікаря, видалив зуб.
- Ти прийдеш до мене?
- Сьогодні?
- Так.
- Ні, не зможу.
- Чому?
- У мами день народження. Прийдуть гості.
- Тоді завтра? Є важлива справа.
- Зможу тільки о п'ятій.

- Приходь. До завтра!
- До зустрічі.

Завдання 9. Від поданих дієслів утворіть форми імперативу, складіть речення.

Зразок: Читати
Читай! Читайте!

Подзвонити, приймати, відповідати, викликати, давати, попросити, пояснити, порекомендувати, запитати, допомогти, помилятися, відчинити, порадити, назвати, почути, сказати, приходити, виправити, приїжджати.

Завдання 10. Прочитайте зразки викликів швидкої допомоги та пожежної охорони.

1.

- Алло! Швидка допомога?
- Так.
- Прийміть, будь ласка, виклик.
- Адреса?
- Келецька, 56, кв. 40. Фурман Олег. 30 років. Йому погано. Сильний головний біль, температура 39°.
- Чекайте. Швидка вже виїжджає.

2.

- Алло! Пожежна охорона?
- Так, черговий по Ленінському району слухає Вас.
- У квартирі навпроти пожежа! Приїжджайте!
- Назвіть адресу.
- Вулиця Соборна, дім 16, квартира 23.
- Виклик прийнято. Чекайте.

Завдання 11. Запишіть конструкції для телефонної розмови. Складіть діалоги.

1. Що йому передати?
2. Передайте, будь ласка, привіт (прохання, інформацію, вітання).
3. Я передам ваше прохання.
4. Подзвоніть пізніше.
5. Вибачте, він зайнятий.
6. Вибачте, а коли йому можна подзвонити?
7. Коли мені краще зателефонувати?
8. Спасибі, нічого не треба. Вибачте.
9. Якщо Ви дозволите, я передзвоню пізніше.

Завдання 12. Прочитайте слова. Запишіть антоніми.

Вранці, вітання, приходить, ввійти, колишній, вільний, краще, зайнятий, пізніше, сильний, важливий, швидкий, коротко, спільний, нічний, навпроти.

Завдання 13. Закінчіть діалоги.

1.

- Алло.
- Слухаю.
- Це готель?
- Так. Готель “Вінниця”.
- Скажіть, будь ласка, чи є у вас вільні номери?
- ...

2.

- Алло!
- Слухаю вас.
- Це довідкове бюро лікарні?
- Так.
- Скажіть, будь ласка, чи працює сьогодні лікар-терапевт Остапчук?
- Так, він приймає з 10 години.
- В якому кабінеті?
- ...

3.

- Алло. Це квартира пана Івана?
- Ні, ви помилились.
- ...

4.

- Алло! Це 59-84-60?
- Так, кафедра українознавства.
- Вибачте, вас турбує колишній студент Халед Іслім. Покличте, будь ласка, до телефону пані Ларису Олійник.
- Її немає. Що передати?
- ...

Завдання 14. Прочитайте діалог, змініть порядок його частин.

- Дякую. До побачення.
- До побачення.
- О дев’ятій годині.
- Так.
- Скажіть, будь ласка, о котрій годині в групі 2-МО-09 екзамен?
- Алло! Це кафедра мовознавства?

Завдання 15. Прочитайте зразок замовлення таксі. Складіть діалоги.

- Алло. Ви приймаєте замовлення на таксі?
- Так.
- Можна замовити таксі на завтра?
- На яку годину?
- На шосту ранку (вечора).
- Куди їхати?
- На залізничний вокзал.
- Адреса і прізвище.
- Вулиця Келецька, будинок 35, квартира 50. Макарова.
- Телефон?
- 59-30-19.
- Замовлення прийнято. Ми зателефонуємо.
- Дякую.

Завдання 16. Поясніть, що вам відомо про “телефон довіри”.

Підготуйте розмову із працівником цієї служби про конфлікт із батьками, друзями, про навчальні проблеми.

Завдання 17. Зателефонуйте до деканату Ін МЗ. План розмови:

1. Привітання.
2. Повідомлення про мету розмови.
3. Розмова.
4. Подяка.
5. Прощання.

Завдання 18. Прочитайте діалог. Поясніть, що трапилося з учасниками діалогу.

Друга година ночі. Дзвінок у квартирі директора кінотеатру.

- Це квартира директора кінотеатру?
- Так, а що трапилось?
- Вибачте, скажіть, будь ласка, о котрій годині відчиниться кінотеатр?
- І для цього ви збудили мене вночі? Як вам не соромно!
- Вибачте, але це дуже важливо. Дуже.
- Якщо вам так треба, то приходьте завтра о 10 годині ранку.
- Мені не треба приходити. Мені треба вийти.

9. ТРАНСПОРТ. ПОДОРОЖ. ЗАЛІЗНИЧНИЙ ВОКЗАЛ

Завдання 1. Слухайте, повторюйте, читайте. Запишіть слова.

Подорож (здійснити подорож). Подорожувати *де, чим*.

Турист. Туристичне бюро, туристична агенція.

Залізниця. Залізничний вокзал.

Довідкове бюро. Медичний пункт. Зала чекання. Кімната відпочинку.

Квиток (придбати, поміняти, повернути квиток). Квиткова каса.

Їхати – доїхати, поїхати, їздити *чим*.

Поїздка, поїзд - потяг (швидкий, пасажирський), електропоїзд.

Зупинятися – зупинитися, зупинка.

Запізнюватися – запізнитися на поїзд.

Сідати – сісти у поїзд.

Провідник. Пасажир.

Вагон. Купе. Купейний вагон (плацкартний, СВ).

Завдання 2. Запишіть антоніми. Поясніть їх значення.

Нижнє місце – верхнє місце. Посадка починається – посадка закінчується. Поїзд рушив – поїзд зупинився. Заходити до купе – виходити з купе. Зустрічати – проводити. Прибуття поїзда – відправлення поїзда. Поїзди приходять – поїзди відходять. Продавати квитки – купувати квитки.

Завдання 3. Утворіть прикметники від поданих іменників.

Зразок: студент – студентський, -а, -е, -і

Залізниця, турист, довідка, купе, квиток, центр, тролейбус, спорт, медицина, транспорт, море, автобус, пасажир.

Завдання 4. Прочитайте діалоги. Поясніть, де вони відбуваються, хто розмовляє?

1. – Я хотів би здійснити подорож по вашій країні. Люблю подорожувати автобусом.
– А я більше люблю морські подорожі. Вам необхідно звернутися до туристичного бюро.
2. – Де тут каси?

- У першому залі, праворуч від центрального входу.
- 3. – Скажіть, будь ласка, де стоянка таксі?
- Я не знаю, запитайте міліціонера або перехожого.
- 4. – Скажіть, яким тролейбусом можна доїхати до залізничного вокзалу?
- П'ятим.
- Де тролейбусна зупинка?
- Пройдіть прямо метрів сто, потім повернете праворуч.
- Дякую.

- 5. – Куди ви їдете?
- До Харкова.
- Надовго?
- На два місяці.
- У вас багато речей?
- Не дуже.
- Вас зустрічатимуть?
- Так. Земляки.

- 6. – Мені один квиток до Одеси.
- Всі квитки продано.
- А на наступний поїзд?
- За пів години до відправлення.

- 7. – Ви не скажете мені, де треба вийти?
- На третій зупинці.

- 8. – Коли поїзд прибуває до Одеси?
- О восьмій годині.
- З якої платформи він відходить?
- З другої.
- Як пройти на цю платформу?
- Через підземний перехід.

- 9. – Це наше купе?
- Так.
- Поклади сюди всі речі. Приготуй квитки. Добре, що ми взяли таксі.
- Так. Якби не таксі, ми б запізнилися на поїзд.
- А скільки хвилин залишилось до відправлення?
- Дві хвилини.

- 10. – Принесіть, будь ласка, чай. В якому вагоні ресторан?
- У шостому.

- Яка наступна зупинка?
- Станція Козятин.
- Дякую.

Завдання 5. Прочитайте фрази, які можна почути у транспорті та на зупинках. Доповніть їх необхідними словами та конструкціями. Користуйтеся довідковим матеріалом.

- Два квитки, будь ласка.
- Скажіть, будь ласка, яка наступна зупинка?
- До вокзалу ще далеко? (Скільки зупинок до вокзалу?)
- Скажіть, будь ласка, як доїхати до залізничного вокзалу?
- Скільки коштує квиток?
- Проходьте, будь ласка!
- Ви виходите на наступній зупинці?

Довідковий матеріал. Прошу. 1 гривню. Не дуже. Не хвилюйтеся, виходжу. Три зупинки. Можна тролейбусом. “Студентська”. Не можу, я виходжу на наступній зупинці.

Завдання 6. Назвіть три речі, які ви обов’язково візьмете у подорож.

Ніж, телевізор, магнітофон, спортивний костюм, ложка, чашка, чайник, мило, зубна паста, зубна щітка, подушка, годинник, мобільний телефон, калькулятор, газета, книга, ножиці, шахи.

Завдання 7. Доповніть речення.

1. Зелене світло. Можна ...
2. Червоне світло – треба ...
3. Не треба ... в залі чекання.
4. У транспорті не можна голосно ...
5. Не треба ... з собою багато речей.

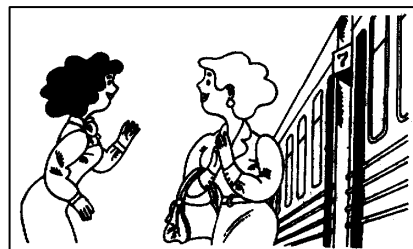
Довідковий матеріал. Брати, курити, розмовляти, зупинитися, йти, їхати, стояти.

Завдання 8. Прочитайте прислів’я. Запам’ятайте їх.

1. Тихо їдеш – далі будеш.
2. Їдеш на день, а хліба бери на тиждень.
3. Краще погано їхати, ніж добре йти.

Завдання 9. Запам’ятайте побажання.

Щасливої вам (тобі) подорожі!
Щасливої дороги!
До побачення!

На все добре!
До зустрічі.
Бувай!

Завдання 10. Дайте відповіді на запитання.

1. Де на вокзалі можна відпочити? (кімната відпочинку)
2. Де на вокзалі можна поїсти? (ресторан, буфет, кафе)
3. Куди ви підете за газетою? (газетний кіоск)
4. У кого ви запитаете про час прибуття поїзда (працівник довідкового бюро, черговий по вокзалу)
5. Ви захворіли. У кого проситимете допомоги? (працівники медичного пункту, аптекар)

Завдання 11. Прочитайте текст. Перекажіть його.

Одного разу їхав я поїздом Одеса-Київ. На станції Вінниця до нашого купе вбіг чоловік. Привітався. Сів. Їдемо. Розговорилися. Питаємо, хто куди їде.

– Я, – кажу, – з Києва.

– А я, – каже чоловік, – у Київ.

Потім подумав і сказав:

– До чого ж техніка дійшла! Ви їдете з Києва, а я в Київ в одному вагоні, в одному купе й на одному місці.

Завдання 12. Ви їдете поїздом разом з другом, але ваші місця в різних вагонах. Попросіть свого сусіда перейти в купе вашого друга.

Завдання 13. У дорозі люди, навіть незнайомі, розмовляють на різні теми. Про що можна розмовляти під час поїздки? Назвіть теми розмов.

Завдання 14. Вам зателефонував ваш знайомий, що приїхав до вашого міста на екскурсію. Запитайте, коли він приїхав, на скільки днів, коли від'їжджає. Запросіть його у гості.

Завдання 15. Ви повернулися з України додому. Ваші друзі просять розповісти про все, що ви бачили в Україні. Підготуйте для них розповідь.

План розповіді

1. Природа України.

5. Економічна ситуація.

2. Населення.
3. Історія України.
4. Політична система.

6. Культура та наука.
7. Міста України.

10. У ЛІКАРНІ. В АПТЕЦІ

Завдання 1. Прочитайте та запишіть слова. З'ясуйте їх значення.

Ліки, лікувальний, лікарський, лікарська трава, лікарня, лікарняний, лікарняна палата, лікар, стоматолог.

Лікувати,вилікувати *кого, що*; лікуватися *де, у кого*.

Хворіти, захворіти; хвороба, хворий (хвора, хворі), одужати, одужувати;

Вживати ліки, міряти тиск, відчувати біль, почувати себе (почуватися) добре (погано), покласти хворого у лікарню, виконати поради лікаря, прохолодний душ, міцний чай, народна медицина (народні засоби лікування), розчин соди, склянка води, стан здоров'я, пульс, компрес, епідемія.

Завдання 2. Поясніть, як утворилися ці слова.

Головний, чайний, зубний, нервовий, денний, мінеральний, голодування, слабкість, тепловий, сонячний, морський.

Завдання 3. Провідмініайте слова.

Н.	лікарня	аптека	ліки	лікар	здоров'я
...

Завдання 4. Прочитайте діалоги.

В аптеці

1.
 - Які у вас є ліки від грипу (простуди, кашлю, головного болю, болю в животі, високого тиску)?
 - У нас є фервекс, амізон (лікарські трави, цитрамон, но-шпа).
2.
 - Дайте, будь ласка, морську сіль.
 - Будь ласка. З вас 1 гривня.
3.
 - Як треба вживати ці ліки? Після їди?
 - Ні, краще за 30-40 хвилин до їди.
 - Як часто треба вживати ці ліки?
 - Тричі на день протягом місяця.
4.
 - Які у вас є полівітаміни?
 - “Теравіт”, “Ундевіт” та “Multi-tabc”.

5.
 - Чи є у вас анальгін?
 - Звичайно, є.
6.
 - Що у вас є від зубного болю?
 - Солпадеін. Цей препарат знімає біль.

Завдання 5. Прочитайте діалоги “У лікарні”.

1.
 - На якому поверсі кабінет головного лікаря?
 - На третьому.
2.
 - Де приймає хірург?
 - У двадцять першому кабінеті.
3.
 - Я погано бачу. Можна замовити у вас лінзи?
 - Можна. Лікар-окуліст прийматиме з дев'ятої години. Зачекайте.
4.
 - Будь ласка, поміряйте мені тиск. Мабуть, він у мене зараз дуже низький.
 - 90/50 мм рт.ст.
 - Я часто відчуваю слабкість, головний біль.
 - Коли у вас болить голова?
 - Після сну та після важкої праці. Болить по кілька годин на день. Що ви порадите мені?
 - Спіть не менше 8 годин. Вранці обов'язково робіть зарядку, приймайте холодний душ. Їжте не менше 4-5 разів на день. Можете пити каву, міцний чай, вони стимулюють діяльність серця. Вам потрібні вітаміни групи В та вітаміни С. Перед сном гуляйте. На ніч не пийте міцного чаю, не їжте багато.

Завдання 6. Прочитайте діалоги “Телефонна розмова”. Останній діалог перекажіть.

1.
 - Алло! Миколо Сергійовичу!
 - Слухаю.
 - Добрий день. Це Олена. Як почуває себе ваша дружина? Чи поклали її у лікарню?
 - Викликали швидку допомогу. Відвезли до лікарні.
 - До якої?
 - До першої. Вона у хірургічному, у шостій палаті. Це на другому поверсі. Але туди пускають лише після шістнадцятої години.
 - Що їй можна принести? Мед вона їстиме? А банани?

- Гадаю, що їстиме.
- Тоді після роботи я зайду до неї. Все буде гаразд. До побачення.
- Дякую. На все добре.

II.

- Алло! Це 27-20-12?
- Так.
- Покличте, будь ласка, Олену Семенівну.
- Я вас слухаю.
- Здрастуй, Олено! Це Ніна. Я тільки-но повернулася з Києва. Приходь до мене.
- Краще ти приходь. У мене дочка захворіла.
- Що з нею?
- Болить горло. Температура 38°. Викликала лікаря. Він порадив лікуватися народними засобами.
- Я принесу їй апельсинів. Хай п'є тепле молоко з медом.
- Я ще не купила молока. Даю їй полоскати горло теплим розчином соди: одну чайну ложку на склянку води 5 разів на день.
- Зроби на 2 години компрес. Мені добре допомагають гарячі ванни для ніг. На 20 хвилин опускаю ноги у відро з водою до 40°, додаю гарячої води. Одразу лягаю спати. Вранці почуваю себе набагато краще.
- Добре, дякую тобі за поради.

III.

- Алло! Це Андреа?
- Так. Луїсе, ти? Привіт.
- Радий почути твій голос.
- Чому ти такий веселий?
- Був у стоматолога.
- Хіба це причина для радості?
- Так у нього сьогодні вихідний день. Розумієш?

Завдання 7. Доповніть діалоги.

- Алло! Швидка? Прошу прислати допомогу. Дуже погано людині. Вона без свідомості. Вулиця Шевченка, будинок сім, квартира десять.
- ...
- Пульс є, але дуже слабкий.
- ...
- Добре. Виконаю ваші поради. Чекаю.

II.

- А ось і лікар! Заходьте, будь ласка, сідайте!
- Добрий день. Хто у вас погано почувається?

- ...
- Що у вас болить?
- ...
- Зараз подивимося. Покажіть своє горло. Це не ангіна і не грип. Мабуть, з'їли щось холодне?
- ...
- Вам треба ...
- ...
- Я написав, які ліки потрібні, вони є у кожній аптеці.
- За два-три дні ви одужаєте.
- ...

Завдання 9. Слова, що стоять в дужках, поставте у потрібній формі.

1. Найкращим для сну є час від (одинадцята година) вечора до (сьома) година ранку.
2. Добре спати у (кімната), де температура не вища за 17-18°C.
3. Людина реагує на зміни (атмосферний тиск)
4. Я хочу знати про стан (ваше здоров'я).
5. В яблуках багато (залізо) та (калій).
6. Шоколад стимулює діяльність (нервова система) та (серце).
7. Денна норма вживання (мед) – 80-100 (грами).
8. У рибі багато (мінеральні солі).
9. Вітаміну С у (зелена цибуля) вдвічі більше, ніж у (яблука).
10. Нормальний пульс – 60-80 ударів за (хвилина).

Завдання 10. Поясніть, яким хворим лікар дає поради:

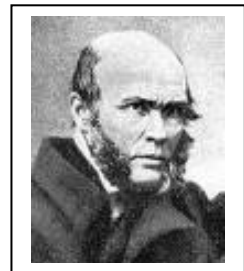
1. Вам потрібно більше їсти овочів та фруктів.
2. Вам не можна пити багато води.
3. Цей зуб краще видалити.
4. Необхідно більше ходити.

Завдання 11. Замість крапок поставте потрібні дієслова.

Людина багато ... на сонці. У неї тепловий (сонячний) удар. Хворого треба ... у холодне місце, ... одяг, ... на голову холодний компрес, дати ... холодної води.

Завдання 12. Поясніть зміст висловлювань.

1. Бережи одяг, доки новий, а здоров'я – доки молодий.
2. Хворобу легше відвернути, ніж її лікувати.

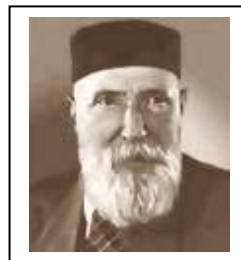

Завдання 13. Прочитайте речення. Поставте до них запитання.

1. М. І. Пирогов – видатний хірург минулого століття. 2. У 26 років Пирогов став професором медицини.
3. Тисячі операцій зробив В. П. Філатов разом зі своїми учнями. 4. Багатьом людям Філатов повернув радість бачити світ.

5. Видатний учений Д. К. Заболотний народився недалеко від Вінниці. Заболотний допомагав людям боротися з чумою. 7. Чуму називали “чорною смертю”. 8. Від чуми колись помирили мільйони людей.

Завдання 14. Дайте відповіді на запитання.

1. Що ви порадите людям, щоб не захворіти на грип під час епідемії?
2. Як борються з епідеміями у вашій країні?
3. Яких відомих лікарів-хірургів ви знаєте?
4. Які хвороби загрожують людству у наш час?
5. Чи надавали ви кому-небудь першу медичну допомогу?
6. Як ви ставитеся до необхідності трансплантації (пересадки) людських органів?

...і будьте здорові!

11. КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Завдання 1. Прочитайте речення. Дієслова, що стоять в дужках, поставте у формі теперішнього часу.

1. Ми (навчатися) у Вінницькому національному технічному університеті. 2. Студенти ВНТУ (слухати та записувати) лекції, (відвідувати) практичні заняття. 3. Першокурсники (вивчати) такі загальні предмети, як фізика, хімія, математика. 4. Наприкінці триместру студенти

(складати) іспити та заліки. 5. Під час сесії багато студентів (працювати) у бібліотеці. 6. Вони (готуватися) до екзаменів у читальних залах. 7. Після іспитів у студентів (починатися) весела пора – канікули.

Завдання 2. Запишіть запитання до речень завдання 1.

Завдання 3. Прочитайте та запишіть речення. Слова, що стоять в дужках, поставте у потрібній формі.

Варіант А

1. Речовина може перебувати у трьох (агрегатні стани).
2. Сили (взаємодія) між молекулами визначають характер (молекулярний рух).
3. Молекули рухаються незалежно одна від (одна).
4. У кристалах молекули більшу частину часу перебувають у (коливальний рух).
5. Архімед був видатним (інженер) та (математик).
6. Ньютон встановив закон (всесвітнє тяжіння).

Варіант Б

1. У (давнина) під фізикою розуміли вчення про (природа).
2. За допомогою експерименту виявляють властивості об'єктів в умовах дуже (високий тиск).
3. Різні науки вивчають форми (рух).
4. Фізика першої половини 19 ст. досягла (успіхи) у вивченні теплових, електричних і магнітних явищ.
5. Нова фізика не відкидає (класична фізика), а зберігає все позитивне, що було в (вона).
6. Розвиток (фізика) став можливим завдяки розвитку (виробництво).

Завдання 4. Прочитайте та запишіть речення. Іменники, що стоять в дужках, замініть прикметниками.

Зразок: Я відвідав Музей (захід) мистецтва.

Я відвідав Музей західного мистецтва.

1. Музей (Україна) мистецтва знаходиться у Києві.
2. (Софія) собор збудували на початку XI століття.
3. У (Вінниця) художньому музеї є картини російського художника Василя Тропініна.
4. В (університет) музеї можна побачити чудові картини.
5. Петро Чайковський – відомий (Росія) композитор.
6. Космічні польоти стали можливими лише завдяки розвитку (ракета) техніки.

7. Стан людини залежить від (атмосфера) тиску.
 8. Познайомитися з (наукова робота) відомого російського вченого М. Пирогова можна у музеї, який знаходиться у Вінниці.

Завдання 5. **Варіант А.** До поданих слів доберіть та запишіть антоніми.

Великий	– ...	перший	– ...
простий	– ...	прямий	– ...
твердий	– ...	початок	– ...
тепло	– ...	рух	– ...
північ	– ...	схід	– ...

Варіант Б. Запишіть пари антонімів.

Зустрічати
 працювати
 розпочати
 веселий
 верхній
 здоровий
 швидкий
 давнина
 друг

сучасність
 повільний
 ворог
 хворий
 сумний
 нижній
 закінчити
 проводити
 відпочивати

Його знає весь світ. А ви?

Завдання 6. Прочитайте слова. Розподіліть їх за темами:

Наукова лабораторія	Лікарня	Відпочинок
...

Агрегатний, азот, алюміній, амплітуда, аптека, атмосфера, вистава, властивість, водень, вольт, вуглець, газета, газоподібний, гідрат, екскурсовод, журнал, кальцій, картина, квиток, кисень, кислота, кінокомедія, компрес, конспект, молекула, кристалічний, музей, музикант, напруга, оксид, опір, палата, плавлення, подорож, поїздка, прямолінійний, потужність, пульс, режисер, речовина, розрахунки, співак, стоматолог, струм, телевізор, траєкторія, турист, фільм.

Завдання 7. Прочитайте текст, дайте йому назву. Перекажіть його.

Усі тіла в природі перебувають у русі. Щоб описати рух тіла, треба вказати на інше тіло або групу тіл, які умовно вважатимуться нерухомими. Відносно них розглянемо рух даного тіла. Отже, щоб описати рух матеріальної точки, треба вибрати певне тіло відліку.

Залежно від вибору тіла рух одного і того ж тіла матиме різний вигляд. Наприклад, якщо за тіло відліку взято автобус, то пасажир атобуса вважатиметься нерухомим; якщо тілом відліку є поверхня Землі, то пасажир рухатиметься з такою самою швидкістю, як і автобус. Отже, будь-який рух тіла є відносним, відносним є також стан спокою тіла.

З тілом відліку пов'язують якусь систему координат, за допомогою якої можна вказати просторове положення рухомої точки в будь-який момент часу. Тіло відліку та пов'язану з ним систему координат і сукупність синхронізованих годинників у різних точках простору в цілому називають системою відліку. Лінія, яку описує матеріальна точка в просторі, називається траєкторією руху.

Завдання 8. Складіть та запишіть питальний план тексту.

Завдання 9. Провідмініайте словосполучення.

Н. матеріальна точка; повільний рух; гарне місто.
... ..

Завдання 10. Прочитайте речення. Замість крапок поставте потрібні слова.

1. Учора ми їздили ... екскурсію. 2. Ми любимо відпочивати ... міському парку. 3. Влітку друзі їздили ... Одеси та Криму. 4. Щосуботи ми граємо у футбол ... стадіоні. 5. Його батько працює інженером ... великому заводі. 6. Вони навчаються ... нашому університеті ... третьому курсі. 7. На площі ... нашого університету є фонтан. 8. Центральний універмаг знаходиться ... парку. 9. Ми часто ходимо пішки ... гуртожитку ... університету. 10. Я часто думаю ... своїх батьків та друзів.

12. ЧИСТА ЕНЕРГІЯ

Завдання 1. Поясніть значення слова енергія.

- а) з курсу фізики ви дізналися про механічну та теплову, електромагнітну та атомну енергію;
- б) поясніть словосполучення природна енергія, екологічно чиста енергія (енергія сонця, вітру тощо).

Завдання 2. Поясніть значення слів та словосполучень.

Струм (електричний струм), промінь (проміння), установка, коефіцієнт корисної дії, турбіна, генератор, дзеркало, пара, кремній; кремнієвий фотоелемент, паровий котел, кухонна плита, космічний апарат, штучний супутник, органічні відходи, потужний генератор; виробляти – виробити що, виробництво чого, використовувати – використати що, користуватися чим, постачати – постачити що, постачання чого, перетворювати – перетворити що у що (що на що), експлуатувати що, експлуатуватися.

Завдання 3. Прочитайте слова та назвіть спільнокореневі.

Планувати, значний, сконцентрувати, потужність, дешевий, виробляти, сонце, людство, будинок, вітер, промисловий, людина, значити, потужний, дешевше, сонячний, виробництво, концентрований, вітровий, план, знак, концентрація, збудувати, промисловість.

Завдання 4. Поясніть, як утворилися ці складні слова. За допомогою викладача з'ясуйте їх значення.

Електроенергія, електростанція, електромережа, фотоелемент, вітрогенератор, біоенергетика, біогаз, тепlopостачання, енергопостачання, геліокотел, біомаса, біопаливо, фотосинтез, мікроорганізм.

Завдання 5. Провідмініяйте слова.

Я дію служу маю використовую користуюсь
... ..

Завдання 6. Утворіть ступені порівняння прикметників.

Зразок: простий – простіший, найпростіший, дуже простий.

Потужний, дешевий, чистий, дорогий, корисний.

Завдання 7. Прочитайте текст. Підготуйтеся відповідати на запитання.

ЧИСТА ЕНЕРГІЯ

У США, біля міста Санта-Барбара (штат Каліфорнія), на багато кілометрів протяглася система потужних вітрогенераторів для виробництва струму, який подається в електромережі. Дуже дешеве та екологічно чисте виробництво.

У Китаї діє сім мільйонів біоенергетичних установок, які з органічних відходів виробляють біогаз для кухонних плит. Те ж саме – в Індії. Людство використовує сонячну енергію. Вночі можна побачити, як повільно летить штучний супутник. За енергію йому служить сонячне проміння. Фотоелементи сонячної батареї мають високий коефіцієнт корисної дії, вони постачають енергію космічним апаратам.

Тільки користуватися такими фотоелементами на Землі дуже дорого. Є значно дешевші кремнієві фотоелементи.

В Іспанії, Франції, Греції діють сонячні електростанції з паровими котлами, турбінами і генераторами, де воду перетворюють у пару сконцентровані дзеркалами сонячні промені. Сонячну енергію використовують і для теплопостачання. Прості за своєю конструкцією геліокотли нагрівають воду до 50-100°C і вище. У США експлуатуються сотні тисяч таких установок.

Розпочато використання природної енергії і в Україні. Планується збудувати у Криму сотні вітрогенераторів, які вироблятимуть дешеву електроенергію. 1985 року в Криму почала працювати перша в країні промислова сонячна електростанція (СЕС-5).

Альтернативним видом енергії є біологічне паливо – (англ. biofuels) – органічні матеріали, такі як деревина, відходи та спирти, що використовуються для виробництва енергії. Це – поновлюване джерело енергії, на відміну від інших природних ресурсів, таких як нафта, вугілля і ядерне паливо. Офіційне визначення біопалива – будь-яке паливо мінімум з 80 % вмістом (за об'ємом) матеріалів, отриманих від живих організмів, зібраних в межах десяти років перед виробництвом.

Подібно до вугілля і нафти, біомаса – форма збереженої сонячної енергії. Енергія сонця «захоплюється» через процес фотосинтезу при рості рослин. Одна перевага біологічного палива в порівнянні з іншими типами палива – те, що воно повністю розкладається мікроорганізмами, і тому відносно безневинне для навколишнього середовища.

Сільськогосподарська продукція, яку вирощують для використання як біопаливо, включає кукурудзу і сою (перш за все в США), льон та ріпак (перш за все в Європі), цукровий очерет в Бразилії і пальмова олія в Південно-східній Азії. Розкладена мікроорганізмами продукція промисловості, сільського господарства, лісоводства та побутові відходи також можуть використовуватися для отримання біоенергії, наприклад солому, лісоматеріал, добриво, рисове лушпиння, стічні води і залишки продуктів харчування. Ці продукти перетворюються на біогаз через анаеробне травлення. Біомаса, що використовується як паливо, також часто складається з відходів сільськогосподарського виробництва, (солома, відходи тваринництва).

Біопаливо сьогодні розглядається в Україні як вагома альтернатива традиційному пальному. Вважається, що його виготовлення в найближчі

роки буде максимально вигідним для української економіки. Виготовлення готового продукту є набагато вигіднішим для України ніж експорт сировини, в основному в Польщу та Німеччину. Станом на 2007 рік згідно з розрахунками Інституту цукрового буряка УААН і НТЦ «Біомаса» (м. Київ), собівартість біодизеля у нашій країні складає 0,42 євро/л, біоетанолу – 0,67 євро/л. Проте виробництво біопалива в промислових об'ємах ще не налагоджене так, як у Німеччині, яка займає лідируючі позиції з виробництва біодизеля в ЄС. За різними оцінками, у 2006 р. в Україні міні-заводи чи дослідницькі установки з виробництва біодизеля працювали в 12 областях, виробивши 20 тис. т продукції, яка, як правило, використовувалася у сільському господарстві.

Влітку 2007 року Верховна Рада прийняла проект закону про перехід до 2010 року транспорту українських міст з населенням понад 500 тис. чоловік на біопаливо. До 2010 року в Україні планується побудувати 20 заводів, що вироблятимуть біодизель потужностями від 5 до 100 тис. тонн на рік.

Завдання 8. Закінчіть речення.

1. Вітрогенератори перетворюють ...
2. Біогаз виробляють з ...
3. У різних країнах сонячну енергію використовують ...
4. Геліокотли нагрівають воду ...
5. У Криму почали використовувати ...
6. Альтернативним видом енергії є...

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання.

1. Які види природної енергії використовує людина?
2. У яких країнах використовується вітрова енергія?
3. Що виробляють біоенергетичні установки Китаю та Індії?
4. Як здійснюється енергопостачання космічних апаратів?
5. Які фотоелементи вам відомі? Чим вони різняться?
6. У яких країнах працюють сонячні електростанції?
7. Яку сільськогосподарську продукцію вирощують як біопаливо?
8. Яка перевага біопалива над іншими видами палива?

Завдання 9. Підготуйте розповідь на тему “Проблеми енергопостачання моєї країни”.

Завдання 10. Розкажіть про можливі варіанти вирішення енергетичної проблеми.

13. КОМП'ЮТЕР У НАШОМУ ЖИТТІ

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. У яких сферах нашого життя використовуються комп'ютери?
2. Чи допомагає комп'ютер вам у навчанні?
3. Чи користуєтеся ви електронною поштою? Чому?
4. Що означає слово Internet?
5. Чи допомагає комп'ютер вам відпочивати? Як?

Завдання 2. Прочитайте та запишіть аббревіатури, що вживаються в інформатиці.

ЕОМ – електронна обчислювальна машина.

ОЦ – обчислювальний центр.

ЗП – запам'ятовувальний пристрій

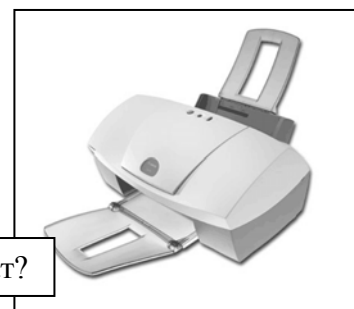
ПК – персональний комп'ютер

Завдання 3. З'ясуйте значення слів та словосполучень.

1. Дисплей, записник, довідник, лист, команда, бухгалтер, користувач, мережа, виробництво, поширення, створення, пристрій, покоління, носій інформації, обсяг пам'яті, друкарський пристрій, будова мозку, лазерний диск.
2. Доступний, звичний, компактний, необхідний, подібний, персональний, здатний.
3. Будувати *що*; використовувати *кого, що*; вимагати *чого, що*; допомагати *кому*; друкувати *що*; замовити *що*; звертатися *до кого, до чого*; розуміти *кого, що*; удосконалювати *кого, що*; уявити *кого, що*; надіслати *чого, що*; малювати *кого, що*; креслити *що*.
4. Швидко, якісно, неможливо, безшумно, самостійно, значно, ефективно.

Завдання 4. Прочитайте речення. Поясніть значення слів **звичний**, **звичайний**.

1. Телевізор став *звичним* домашнім апаратом.
2. Сьогодні *звичайний* робочий день.
3. З кімнати повиносили старі і *звичні* меблі.

Звичний чи звичайний апарат?

4. Це був *звичайний* лист.

Завдання 5. Утворіть та запишіть ступені порівняння прикметників.

Зразок: теплий – тепліший – найтепліший.

Доступний, простий, розумний, сучасний, швидкий, гарний
високий.

Завдання 6. Прочитайте слова та запишіть антоніми.

Будувати
далекий
простіший
допомагати
купувати
новий
малий
надсилати
сучасний
швидкий
майбутній

минулий
заважати
продавати
отримувати
повільний
руйнувати
великий
близький
складніший
старий

Завдання 7. Утворіть словосполучення за зразком.

Зразок: пошта; електронний; – Електронна пошта.

1. Машинка; друкарський. 2. Розмова; телефонний. 3. Інформація;
необхідний. 4. Мережа; комп'ютерний. 5. Технологія; комп'ютерний.
6. Техніка; сучасний. 7. Навчання; важкий. 8. Відповідь; позитивний.

Завдання 8. Прочитайте речення. Слова, що стоять в дужках,
поставте у потрібній формі.

1. Сучасне життя неможливо собі уявити без (комп'ютер).
2. Персональні комп'ютери стали (звичні апарати).
3. Удосконалюються способи управління (комп'ютер).
4. Носіями інформації у сучасних комп'ютерах є компактні лазерні
диски з великим (обсяг) пам'яті.
5. Електронні схеми в комп'ютерах нового покоління подібні до будови
(мозок) людини.

6. Останнім часом учені працюють над (створення) комп'ютера нового покоління.
7. Вже в недалекому майбутньому користувач комп'ютера буде розмовляти з машиною своєю рідною мовою.

Завдання 9. Прочитайте текст. Складіть та запишіть простий номінативний план тексту.

КОМП'ЮТЕРИ У НАШОМУ ЖИТТІ

Сучасне життя неможливо уявити без комп'ютера. На виробництві, у навчанні, на відпочинку ми звертаємось по допомогу до електронної обчислювальної машини (ЕОМ).

Персональні комп'ютери для жителів багатьох країн світу стали звичними домашніми апаратами, як, скажімо, телефон або телевізор. Це записник і довідник, бухгалтер і перекладач, домашній учитель і екскурсовод, кінотеатр, та засіб зв'язку.

Персональний комп'ютер допоможе нам купити квиток на поїзд чи літак, надіслати телеграму, замовити телефонну розмову, надрукувати текст тощо.

За допомогою міжнародної інформаційної мережі Internet студент ВНТУ може попрацювати у бібліотеці будь-якого університету світу, надіслати електронного листа своїм рідним чи друзям в іншу країну. Для цього лише потрібно мати персональний комп'ютер.

Поширення комп'ютерних технологій потребує нових технічних рішень. Удосконалюються способи управління комп'ютером. Сьогодні за допомогою пристрою "мишки" подаються необхідні команди комп'ютеру. "Мишкою" можна малювати на екрані дисплея, креслити схеми та графіки, виконувати операції з програмування.

Носіями інформації у сучасних персональних комп'ютерах служать компактні лазерні диски з великим обсягом пам'яті. Друкарський пристрій – принтер – за допомогою комп'ютера може надрукувати швидко, безшумно та якісно будь-яку інформацію.

Останнім часом учені працюють над створенням комп'ютера, який може розуміти команди людини з голосу. Електронні схеми в комп'ютерах нового покоління подібні до будови мозку людини. Такі комп'ютери здатні самостійно навчатися. Вже в недалекому майбутньому користувач комп'ютера буде розмовляти з машиною своєю рідною мовою. А це означає, що комп'ютер стане ще доступнішим і значно простішим в управлінні.

Завдання 10. Перекажіть текст за планом.

Завдання 11. Розкажіть про використання комп'ютерів у вашій майбутній професії.

14. ПОДОРОЖ ПО СТАРОМУ КИЄВУ

Завдання 1. Прочитайте слова, які можна побачити на карті міста Києва. Чи знайомі ви з цими назвами?

Дніпро, Хрещатик, Дарниця, Бровари, Поділ, Оболонь.

Завдання 2. Пригадайте, що вам відомо про князів Київської Русі *Ярослава Мудрого* та *Володимира Великого*. Чому їх так називали?

Завдання 3. Прочитайте українське прислів'я. Поясніть, як ви його розумієте?

Язык до Києва доведе.

Завдання 4. Прочитайте та запишіть слова. З'ясуйте їх значення.

I. Ремісник, купець, робітник, киянин, яр, століття, пам'ятка, перемога, подорож, давнина, наказ, собор, лавра, інтер'єр.

II. Безцінний, відомий, могутній, минулий (минуле), численний.

Завдання 5. Складіть та запишіть словосполучення з дієсловами.

Дивувати / здивувати кого ...

Залишати / залишити що ...

Зберігати / зберегти що ...

Існувати де ...

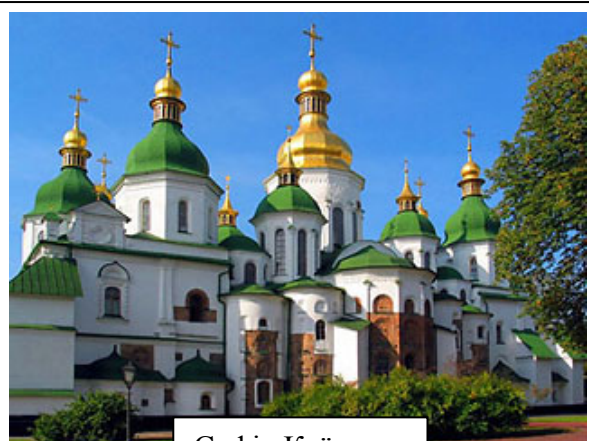
Нагадувати / нагадати кому ... про що ...

Одержувати / одержати що ...

Селитися / оселитися де ...

Завдання 6. Прочитайте слова. Назвіть та запишіть антоніми.

Багато	молодший
відомий	учора
давнина	невідомий
друг	кінець
збудувати	сучасність

Софія Київська

могутній	ворог
минуле	зруйнувати
старший	майбутнє
сьогодні	мало
початок	слабкий

Завдання 7. Прочитайте речення. Замість крапок поставте у потрібній формі слово **пам'ятка** або слово **пам'ятник**.

1. На березі Дніпра стоїть ... князя Володимира.
2. Софіївський собор – це архітектурна
3. Назви київських вулиць – це ... минулого.
4. Ця книга – цінна історична ...
5. Цей ... збудували з граніту.

Завдання 8. Прочитайте речення. Слова, що стоять в дужках, поставте у потрібній формі.

1. Ось уже понад півтори тисячі років стоїть над (Дніпро) місто Київ.
2. У X столітті Київ був уже (центр) Київської Русі.
3. Історія збереглася у (назви) вулиць.
4. Києво-Печерська лавра молодша від (Софіївський собор).
5. Князя звали (Ярослав Мудрий).
6. Давнина у Києві існує поряд із (сучасність).

Завдання 9. Прочитайте текст. Запишіть інформацію про історичні місця Києва.

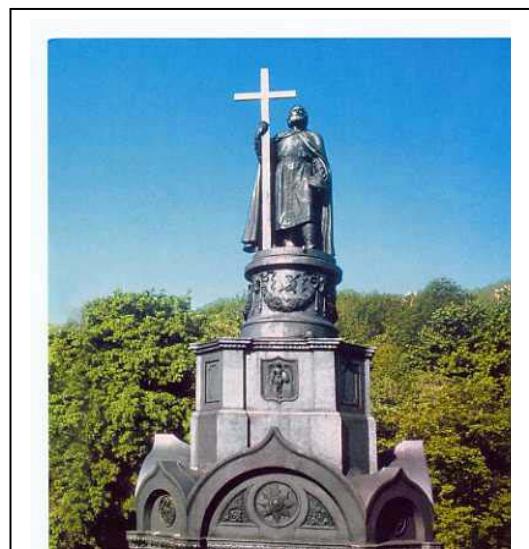
ПОДОРОЖ ПО СТАРОМУ КИЄВУ

Ось уже понад півтори тисячі років стоїть над Дніпром місто Київ. Місто, яке ще в давнину називали “матір’ю городів руських”.

Назва Київ походить від імені князя Кия.

Час залишив у місті не дуже багато пам’яток архітектури – місто не один раз руйнували вороги. Та історія збереглася у назвах вулиць і районів міста.

У X столітті нашої ери Київ був уже центром могутньої держави – Київської Русі. Про ті часи нагадують безцінні пам’ятки архітектури. Серед

Пам’ятник Володимиру Великому

них Софія Київська.

Софіївський собор, що розташований у старому центрі міста, збудували на початку XI століття за наказом князя Ярослава Мудрого на честь його перемоги над ворогом. Собор дивує своїми архітектурними формами, інтер'єрами.

З часів Ярослава Мудрого Софія стає важливим культурним центром Київської Русі. У Софіївському соборі була створена перша на Русі бібліотека.

Молодша за віком від Софіївського собору, але не менш відома Києво-Печерська лавра.

Про давнину у Києві нагадують і численні назви районів міста: Дарниця, Бровари, Поділ, Оболонь та інші. Поділ – це район, де жили ремісники та купці. У Броварах селилися броварі – робітники, які варили пиво.

Хрещатик – головна вулиця столиці України – свою назву одержав від яру у формі хреста, який колись був на цьому місці. На честь київського князя Володимира, княгинь Ольги та Рогніди названі вулиці Володимирська, Ольгинська, Рогнідинська.

Давнина у Києві існує поряд із сучасністю. Історія народу – це пам'ять про минуле. Кияни люблять і бережуть своє місто.

Завдання 10. Дайте відповіді на запитання.

1. Скільки століть існує Київ?
2. Чому в Києві збереглося не дуже багато пам'яток давнини?
3. Як історики пояснюють назву міста Києва?
4. Коли був збудований Софіївський собор? За чийм наказом?
5. Які давні назви збереглися у Києві?
6. Чому центральна вулиця міста називається Хрещатик?
7. На яких вулицях Києва вам довелося побувати? Розкажіть про них.
8. Чому Київ називають “матір'ю городів руських”?

Завдання 11. За даними фрагментами знайдіть речення в тексті і прочитайте їх. Поставте запитання.

1. ... був центром могутньої держави – Київської Русі.
2. ... робітники, які варили пиво.

Майбутній Хрещатик?

3. ... місто не один раз руйнували вороги.
4. ... поряд із сучасністю.
5. ... його перемоги над ворогом.

Завдання 12 Проведіть екскурсію по місту Києву для своїх друзів

Завдання 13. Підготуйте розповідь про столицю своєї країни.

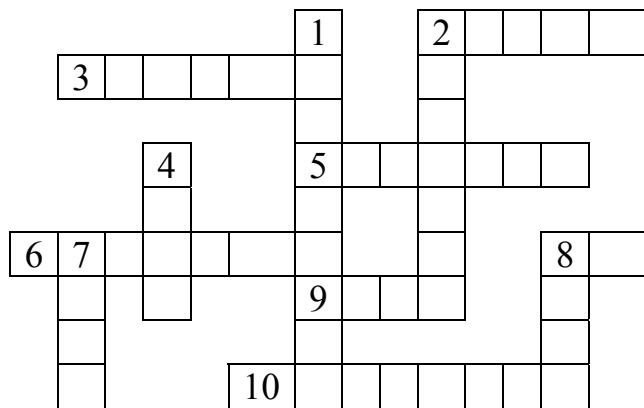
Завдання 14. Розгадайте кросворд.

По горизонталі:

2. Жіноче ім'я. Назва відомого собору в Києві. 3. Найбільша ріка України. 5. Назва мікрорайону Києва і популярна марка пива. 6. Район у Києві, де колись жили пивовари. 8. Елемент ландшафту, який був колись на місці центральної вулиці Києва. 9. Спільнокореневий іменник дієслова "мріяти". 10. Центральна вулиця Києва.

По вертикалі:

1. Ім'я Великого київського князя. 2. Статус міста Києва. 4. Те, що варили броварі. 7. Коротка назва давньоруської держави. 8. Те, що до Києва доведе.

15. НА ЕКСКУРСІЇ

Завдання 1. Прочитайте слова та словосполучення. З'ясуйте їх значення і запишіть.

Експонат. Експозиція. Еккурсант. Еккурсовод. Еккурсійне бюро.
Туристична агенція. Туристський автобус. Туристська база (група,
путівка). Відкриття виставки. Історичні цінності.

Завдання 2. Складіть та запишіть словосполучення. З'ясуйте їх
значення.

Бути / побувати <i>де</i>	(Крим, Полтава, екскурсія, село).
Відвідувати / відвідати <i>що</i>	(музей, виставка, галерея).
Відпочивати / відпочити <i>де</i>	(гори, море, курорт, берег річки).
Запитувати / запитати про <i>що</i>	(експонати, історія міста, ця картина).
Іти / піти <i>куди</i>	(лекція, парк, озеро, музей, стадіон).
Їхати / поїхати <i>куди</i>	(Одеса, Львів, столиця, Умань, гори).
Купувати / купити <i>що</i>	(карта, путівник, їжа, морозиво).
Милуватися <i>чим</i>	(картина, краєвид, експонат, місто).
Обіцяти / пообіцяти <i>що</i>	(цікава екскурсія, веселий відпочинок).
Оглядати / оглянути <i>що</i>	(музей, виставка, центральна вулиця).
Розмовляти / порозмовляти з <i>ким</i>	(екскурсовод, земляк, студентка).
Фотографуватися / сфотографуватися з <i>ким</i>	(друзі, дівчина, брат).
Цікавитися / поцікавитися <i>чим</i>	(експонати, історія, книга, футбол).

Завдання 3. Утворіть словосполучення за зразком.

Зразок: їхати чим? трамвай
їхати трамваєм

їхати
летіти **чим**
їти

тролейбус
автобус
автомобіль
поїзд (потяг)
маршрут, таксі
літак
вулиця
дорога
стежина
парк

Умань. Парк Софіївка

Завдання 4. Прочитайте діалоги.

1.

- Добрий день, Андресе!
- Здрастуй, Луїсе. Як справи?
- Дякую, добре. А у тебе? Де ти відпочивав на канікулах?
- Я їздив на екскурсію. Добре відпочив.
- На екскурсію? Куди?

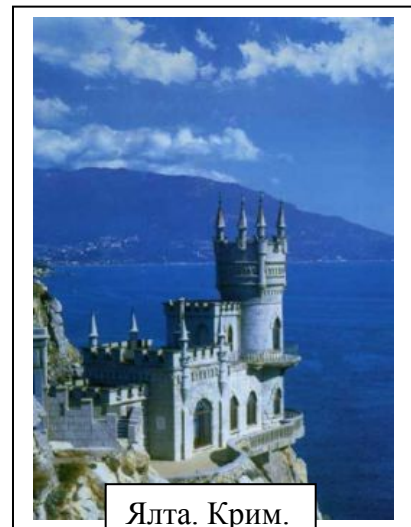
- До Києва. Це було чудово.
- А де саме ти був?
- Експурсій було багато. Я відвідав Національну оперу, Софійський собор, Києво-Печерську лавру.
- А що тобі найбільше сподобалось у Києві?
- Мабуть, Хрещатик та береги Дніпра.
- Луїсе, а на екскурсії ви їздили чи ходили?
- Як коли. У нас був екскурсійний автобус. Іноді ми їздили трамваєм та тролейбусом. А по Хрещатику ходили пішки.
- Знаєш, я теж хотів би поїхати до Києва.
- Бажаю успіхів.

II.

- Привіт, Максиме!
- Здрастуй, Сінді! Як справи?
- Дякую, добре. Ось збираюся на екскурсію в Карпати.
- В Карпати? Це у Західній Україні?
- Так. Там дуже красиві гори, ліси, річки. Ми побуваємо також у Львові, Чернівцях, Мукачевому, Івано – Франківську.
- А там можна добре відпочити?
- Звичайно! Мої друзі кажуть, що там чудові готелі та туристські бази.
- А скільки коштує путівка?
- Дорого.

III.

- Здрастуй, Хосе!
- Добрий день, Доро! Ти куди йдеш?
- На вокзал. Сьогодні їду на екскурсію.
- На екскурсію? А куди?
- До Криму. Хочу побачити Чорне море. До того ж, там можна добре відпочити.
- Так, там дуже гарно. Я була минулого літа в Одесі.
- Одеса, хоч і на Чорному морі, але це не Крим. У Криму ми побуваємо в Севастополі, Сімферополі, Ялті, Алушті. Нам обіцяють екскурсію в Кримські гори. Додому повернемося літаком. Як бачиш, плани у нас великі.
- Так, цікава програма. Ну що ж, бажаю тобі добре відпочити.
- Дякую. Була рада тебе зустріти.
- Я теж дуже радий. Сподіваюсь на нову зустріч. До побачення.
- Щасливо!

Ялта. Крим.

Завдання 5. А. Поясніть, якими видами транспорту ви скористаєтеся по дорозі до:

- 1) Києва; 2) Житомира; 3) Індії; 4) Еквадору.

Б. Розкажіть про ваш шлях до України (Вінниці)

Завдання 6. Прочитайте речення. Дієслова, що стоять у дужках, поставте у потрібній формі.

1. Завтра ми (поїхали) до Києва на екскурсію.
2. Я (йти) до музею.
3. На канікули я (поїхати) додому.
4. Куди ви (поїхати) відпочивати влітку?
5. Влітку ми (поїхати) відпочивати на море.
6. Куди (піти) Мухамед?
7. Мухамед (піти) до театру.
8. З ким (піти) Ольга на виставку?
9. Ольга (піти) з Оксаною.
10. Коли Олег (поїхати) до Одеси?
11. Він (полетіти) до Сімферополя наступного тижня.

Завдання 7. Пригадайте екскурсії, на яких ви побували під час навчання на підготовчому відділенні. Доповніть речення та підготуйте розповідь.

Під час навчання на підготовчому відділенні ми ходили ..., їздили У Вінниці ми відвідали ..., оглянули Мені дуже сподобалася екскурсія Я б хотів оглянути

Завдання 8. Розкажіть про свою найцікавішу екскурсію.

Завдання 9. Складіть та запишіть речення.

1. Заснований, року, музей, 1919, краєзнавчий, Вінницький.
2. Експонатами, картини, та, України, першими, Західної Європи, музею, були, художників.
3. Розповідають, природу, експонати, історію, економіку, Вінниччини, музею, про, культуру.
4. Площа, кілометрів, Вінницької; 26,5 тисячі; області, квадратних.
5. Залі, ви, зразки, у, бачите, цьому, посуду, наприкінці, який, IV – III тис. до н. е., виготовляли.
6. Земля, на, мінеральні, вінницька, багата, матеріали, води, будівельні.
7. Території, понад, на, Вінниччини, річок, 200.

Завдання 10. Ви екскурсант. Підготуйте запитання до екскурсовода краєзнавчого музею за матеріалами попереднього завдання.

Завдання 11. Ви запросили в гості українських друзів. Проведіть для них екскурсію по своєму рідному місту.

Завдання 13. Розгляньте фото та скажіть що це? Де знаходиться цей будинок? Що цікавого можна побачити в ньому?

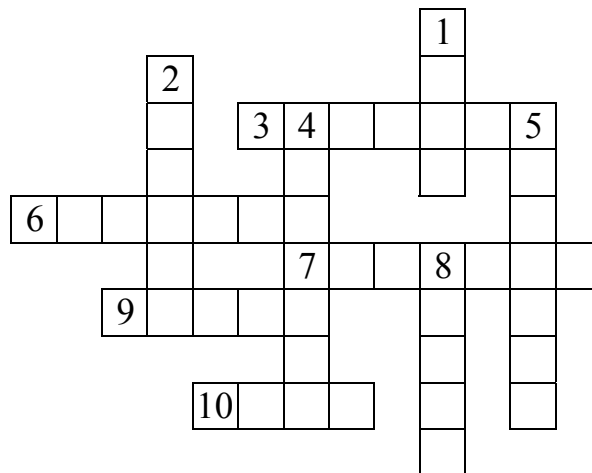
Завдання 12. Розгадайте кросворд.

По горизонталі:

3. Країна, в якій ви навчаєтесь. 6. Жито – це хліб. А ще це частина назви українського міста. 7. Синонім слова “мандрівка”. 9. Мапа. 10. Український півострів на Чорному морі, де всі люблять відпочивати.

По вертикалі:

1. Українське місто, до якого язик доведе. 2. Те, що сниться мандрівникам (туристам). 4. Гори в Україні. 5. Улюблений транспорт туристів. 8. Велике українське місто – порт на березі Чорного моря.

16. АСКАНІЯ-НОВА

Завдання 1. З'ясуйте значення слів.

Тварина, рослина, птах, квітка, шлях, зброя, рушниця, ялина, клен, береза, заповідник, дослід, можливість.

Завдання 2. Знайдіть і запишіть антоніми.

Вхід, найменший, південь, знищити, ворог, неволя, захід, дозвіл, північ, заборона, друг, схід, воля, створення, найбільший, природний, теперішній, штучний, вихід, знищення, минулий, створити.

Завдання 3. Визначте, як утворились виділені слова. З'ясуйте їх значення.

Державний інститут, *знищення* тварин, *вирощений* людиною, *ботанічний* парк, *зоологічний* парк, розвивати *тваринництво*, *дослідний* інститут.

Завдання 4. З'ясуйте значення словосполучень.

Царство птахів. Минуле століття. Жити у напівневолі. Штучно вирощений ліс. Всесвітньо відомий заповідник.

Завдання 5. Утворіть словосполучення.

створити що
заборонити що
зберегти кого, що
завезти кого, що
гинути від чого
милуватися чим
відвідати кого, що

рослини
квіти
вхід
зброя
парк
природа
заповідник
тварини
хвороба

Завдання 6. Поясніть зміст речень.

Яких тільки тварин тут немає!
Яких тільки квітів тут немає!
Яких тільки рослин тут немає!

Завдання 7. Прочитайте текст. Підготуйте відповіді на запитання.

АСКАНІЯ-НОВА

Асканія-Нова – державний заповідник України, який створили у 1921 році, щоб зберегти і вивчити природу півдня країни, врятувати від знищення унікальні види тварин та рослин. Вхід з рушницею сюди заборонений. Тут знаходиться найбільший у країні зоологічний парк та штучно вирощений ліс.

У зоопарку тварини живуть на волі або у напівневолі. Зоологічний парк виник наприкінці XIX століття; тоді завезли перших тварин з Африки, Америки, Азії та Австралії. Зараз Асканія-Нова – база Українського науково-дослідного інституту тваринництва. Його вчені мають тут можливість проводити унікальні дослідження.

Наприкінці минулого століття було створено й ботанічний парк. Яких тільки рослин тут немає! На цій землі ростуть дерева півдня та півночі, сходу й заходу. Поруч береза та ялина, сосна та клен. Тут царство птахів.

У XV-XIX ст. по цій території пролягав шлях, яким українці возили з Криму рибу й сіль, до Криму – хліб. Не всі вони поверталися з дороги додому, гинули від хвороб та зброї ворогів. Тут вони відпочивали, милувалися гарною природою.

Суха мова статистики відмічає зростання тут 478 видів рослин. Степ нагадує багатокольоровий килим.

Тваринний світ заповідного степу, в основному, зберіг свою аборигенну фауну, за винятком великих ссавців та птахів. Тут зустрічаються типові мешканці степового ландшафту: малий ховрашок, степовий байбак, тушканчик великий, заєць-русак, мишовидні гризуни, а також середні та дрібні хижаки: звичайна лисиця, степовий тхір, ласка.

Великою популярністю користується екскурсія на мікроавтобусі чи в кінному екіпажі маршрутом, прокладеним територією Великого Чапельського поду. Екологічна стежка заповідного степу проходить територією ділянки “Стара” (площа 520 га), де представлені майже всі характерні типи рослинності та ґрунтів, чітко простежується екологічний ряд.

Всім, хто любить тварин, квіти, дерева буде цікаво відвідати цей всесвітньо відомий заповідник на півдні України.

Завдання 8. Дайте відповіді на запитання. Складіть простий номінативний план тексту.

1. Коли заповідник Асканія-Нова став державним?
2. З якою метою був створений заповідник?
3. Які тварини та рослини є у заповіднику?

Завдання 9. Прочитайте речення. Визначте, до якої частини тексту можна їх додати.

1. Ботанічний парк схожий на природний ліс. У ньому росте 1000 видів дерев і кущів.
2. У парку живуть сотні птахів різних видів. Тут можна побачити найбільшого птаха нашої планети – африканського страуса.
3. Заповідник Асканія-Нова має більше 30 гектарів землі в Херсонській області.
4. Доїхати до заповідника можна автотранспортом з Херсона. Влітку можна здійснити подорож по Дніпру з Києва до Нової Каховки. У народі кажуть: “Краще раз побачити, ніж сто разів почути!” Ніяка розповідь про заповідник не замінить вам побаченого.
5. Російський імператор запрошував іноземців на південь країни, дешево продавав їм вільні землі. 1827 року сюди приїхав німецький поміщик, він і дав назву цим землям – “Асканія-Нова” (від назви його садиби в Німеччині). Тут він почав розводити арабських коней. Його діти були поганими господарями, продали садибу іншому німецькому поміщику Фейну. Фейн на цих землях став одним з найбагатших людей Росії.
6. В Україні створено більше десятка заповідників: Карпатський, Чорноморський, Поліський тощо.

Завдання 10. Підготуйте розповідь про заповідники вашої країни (континенту).

Тема 17. МУЗЕЙ-САДИБА М. І. ПИРОГОВА

Завдання 1. Прочитайте імена та власні назви. Прослухайте та запишіть коментар викладача.

Садиба Вишня; село Шереметка; село Пирогово.

Микола Іванович Пирогов; Джузеппе Гарібальді; Петро Ілліч Чайковський; Дмитро Іванович Менделєєв;

Петербург; Київ; Кавказ; Крим.

Завдання 2. З'ясуйте значення слів.

Садиба, праця, обіцянка, лікарня, кордон, пацієнт, річ (речі), хата, педагог, діяч, екскурсант, власник.

Завдання 3. Доберіть до виділених слів синоніми.

Звести будинок	безплатний
Праця в Петербурзі	лікувальний
Наукові праці хірурга	труд
Хірургічне захворювання	хвороба
Безкоштовні ліки	робота
Медична практика	побудувати

Микола Пирогов

Завдання 4. Запишіть пари антонімів.

Хворий, раніше, багато, останній, зруйнувати, простий, складний, важкий, зрідка, збудувати, перший, часто, здоровий, мало, пізніше, легкий.

Завдання 5. Запишіть скорочено словосполучення.

Медична практика, двадцять третє листопада, Микола Іванович Пирогов, сільськогосподарська станція, останні п'ятнадцять років, наприкінці тридцятих років, Московський університет, російський хімік.

Завдання 6. Прочитайте та повторіть напам'ять речення.

1. У садибу Пирогов із дружиною та синами приїхав 1861 року. 2. У 1947 році садиба Пирогова стала музеєм. 3. У музеї зберігаються праці Пирогова, його особисті речі. 4. У бібліотеці музею тисячі книжок та журналів.

Завдання 7. Ознайомтеся з планом тексту. Прослухайте текст. Запишіть основну інформацію у формі конспекту.

План

1. Садиба Вишня – власність сім'ї Пирогових.
2. Діяльність М. І. Пирогова в останні 15 років його життя.
3. Доля садиби після смерті власників.
4. Музей-садиба М. І. Пирогова сьогодні.

МУЗЕЙ-САДИБА М. І. ПИРОГОВА

У 1866 році під Вінницею, біля села Шереметки (тепер село Пирогово) у садибі Вишня, Микола Іванович Пирогов звів будинок, в якому прожив останні п'ятнадцять років життя.

Біля будинку він посадив багато дерев, квітів, які й сьогодні радують відвідувачів. Особливо – столітні ялини, які посадив сам учений. Микола Іванович рідко виїжджав у гості та приймав гостей. Дні вченого були заповнені працею. Він продовжував робити складні хірургічні операції, відкрив лікарню, збудував аптеку. Пирогов лікував не тільки хірургічні захворювання. Його пацієнтами були видатний російський композитор П. І. Чайковський, італійський герой-генерал Джузеппе Гарібальді, відомий російський хімік Д. І. Менделєєв. Хворим селянам учений допомагав грошима, речами, безкоштовними ліками.

Результати медичної практики Пирогова знайшли відображення в його наукових працях, що й досі зберігаються в музеї.

У садибі Вишня скінчилося життя видатного вченого. Пирогов помер 23 листопада 1881 року.

Після смерті Миколи Івановича його дружина дала обіцянку нікому не продавати садибу. Наприкінці 30-х років тут розмістилась лікарня.

У 1947 році садиба Пирогова стала музеєм. У музеї зберігаються наукові праці Миколи Івановича, його особисті речі, фотодокументи, картини. У бібліотеці музею тисячі книжок та журналів.

Документи розповідають про дитинство та юність ученого, його навчання в Московському університеті, роки праці в Петербурзі та Києві, участь у війні на Кавказі, в Криму, поїздки за кордон.

З музеєм ознайомилися екскурсанти з багатьох країн, про що можна прочитати у книзі відгуків музею. Народ України шанує пам'ять про видатного хірурга, педагога, громадського діяча М. І. Пирогова. Так, наприклад, лише у Вінниці його ім'ям названі вулиця, обласна лікарня та Національний медичний університет.

Завдання 8. Користуючись своїми записами, дайте відповіді на запитання.

1. Над чим працював Пирогов у своїй садибі?
2. Які видатні люди були пацієнтами Пирогова?
3. Чому селяни любили та поважали Миколу Івановича?
4. Якою була доля садиби після смерті дружини Пирогова?

5. Що зберігається в музеї-садибі Пирогова?

Завдання 9. Розкажіть про свою екскурсію до музею М. І. Пирогова.

Завдання 10. Підготуйте розповідь про цікаві музеї вашої країни (вашого міста).

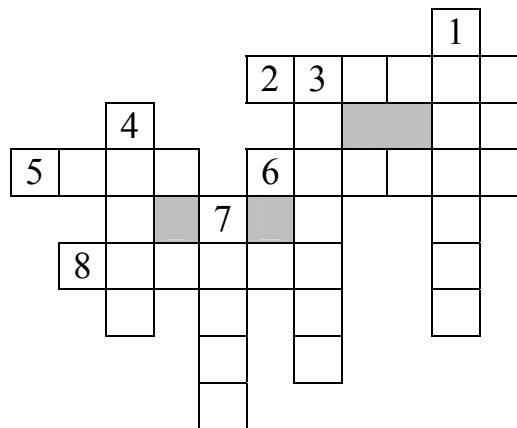
Завдання 11. Розгадайте кросворд.

По горизонталі:

2. Заклад, де можна купити ліки. 5. Речовина, яку М. І. Пирогов застосував для знеболення (анестезії). 6. Назва ринку, який знаходиться біля ВНМУ ім. Пирогова. 8. Основна професія М. Пирогова.

По вертикалі:

1. Країна у Східній Європі. 3. Хірург, учений, ім'ям якого названа одна з вулиць м. Вінниці. 4. "Професія" Дмитра Менделєєва. 7. Статус будинку М. Пирогова сьогодні.

18. ВЕЧОРНИЦІ

Завдання 1. Запишіть слова та словосполучення. З'ясуйте їх значення.

Півень, сорочка, рушник, будень (будні), новина, жарт, умова, вдова, самотня жінка, одружений чоловік, заміжня жінка, шити що, вишивати що; прясти що, пиячити, порушувати що, наймати кого, що; ображати кого, що.

Завдання 2. Прочитайте слова зі значенням часу. Уточніть їх значення.

Вечорниці закінчувалися опівночі. Танцювали до третіх півнів. Влітку молодь збиралася на вулиці. Восени та взимку на вулиці холодно. Ми ніколи не були на вечорницях. У будні працюємо, на свята відпочиваємо.

Завдання 3. Утворіть форму множини.

Зразок: жінка – жінки, будень – будні.

Новина, сорочка, рушник, чоловік, пісня, танець, жарт, рік, людина, брат, хлопець, дівчина, розмова.

Завдання 4. Слова, що стоять у дужках, поставте у потрібній формі.

Брати участь у (вечорниці), збиратися на (вулиця), приходити до (хата), мати хату для (вечорниці), обговорювати (новина), виганяти з (хата), розвесилити (дівчина), не сидіти без (діло).

Завдання 5. Прочитайте текст. Складіть простий план.

ВЕЧОРНИЦІ

В Україні сільська молодь часто збиралася на вечорниці. Вечорниці – це свого роду клуб, де молоді люди знайомилися, веселилися.

Влітку дівчата та хлопці збиралися на вулиці, восени та взимку, коли холодно, вечорниці відбувалися у хаті.

Хату наймали в самотньої жінки, вдови, платили хлібом.

Кожна частина села, кожна вулиця мали свою хату для вечорниць. Вважалося, що ходити разом на вечорниці рідним братам та сестрам не годиться.

На вечорниці збиралися тільки дівчата і хлопці. Одружені чоловіки і заміжні жінки ніколи не ходили на вечорниці.

На вечорницях були свої правила: першими приходили дівчата, в будні працювали (шили та вишивали сорочки, рушники), потім з'являлися хлопці, починалися розмови, обговорювалися сільські новини. Сміх, жарти, пісні, танці були до опівночі, а то й до третіх півнів. На вечорницях не можна було пиячити, ображати інших. Тих, хто порушував правила, виганяли.

Хлопцям 15-16 років можна було брати участь у вечорницях тільки після екзамену. Хлопець мав проспівати гарно кілька народних пісень, виконати найпопулярніший танець, розвеселити жартом.

Для дівчат була єдина й обов'язкова умова – вміння прясти й вишивати, вони не сиділи без діла.

На вечорницях молодь не лише відпочивала, але й навчалася шити, вишивати, співати, танцювати.

Завдання 6. Дайте відповіді на запитання:

1. Для чого молодь збиралася на вечорниці?
2. Де проходили вечорниці?
3. Які були правила на вечорницях?
4. Який екзамен складали хлопці 15-16 років?
5. Що повинні були вміти дівчата, щоб відвідувати вечорниці?
6. Чому зібрання молоді назвали вечорницями?

Завдання 7. Прочитайте привітання на вечорницях. Зверніть увагу на шанобливе ставлення молодих людей одне до одного.

Хлопець знімає шапку і вітається:

– Добрий вечір всім у хаті!

Йому відповідають:

– Доброго здоров'я!

Якщо дівчата працюють, хлопці

вітають: “Боже помагай!”

Дівчата відповідають: “Спасибі!”

Коли прощалися, хлопці та дівчата

співали разом:

Скільки б не співали, а кінчати час,
Кращі побажання ви прийміть від нас.
І у вас, і у нас хай буде гаразд,
Щоб ви і ми щасливі були.

Завдання 8. Перекажіть текст.

Завдання 9. Підготуйте доповідь на тему “Дозвілля сучасної молоді”.

Завдання 10. Розкажіть про відпочинок молодих людей у вашій країні.

19. ВЕСІЛЛЯ

Завдання 1. Прочитайте слова, що означають особу. Уточніть значення цих слів.

Селяни (селянин), парубок, наречений, наречена, наречені (молодий, молода, молоді), невістка, дружка, заміжня жінка, добробут.

Завдання 2. Запишіть слова у зошит, з’ясуйте їх значення.

Хустка, обручка, коса, коровай, загс, шлюб (взяти, брати шлюб з ким), викуп, розплітання;
відрізати що, вимагати що, реєструватися де, вінчатися де, не заважати кому, чому, справляти що.

Завдання 3. Знайдіть та запишіть спільнокореневі слова.

Жовтень, весілля, осінь, харчі, веселощі, восени, вечеряти, покрити, вечір, веселитися, західний, харчуватися, вечірка, жарт, покриття, жовтий, жартувати, веселий, осінній, закрити, захід.

Завдання 4. Утворіть словосполучення.

обмінюватися чим
пригощатися чим
вишити що
вітати кого
ставати ким
зібрати що
ставати на що
справляти що

вітання
весілля
врожай
молоді
дружина
обручки
рушник
коровай

Завдання 5. Прочитайте текст. Запишіть запитання до тексту.

ВЕСІЛЛЯ

Жовтень – осінній місяць – має народну назву “весільник”. Після 14 жовтня можна було справляти весілля. У народі казали: “Жовтень на весілля багатий”. У селян радість: зібрано врожай, є харчі на зиму. Можна відпочити і повеселитися.

Весілля гуляють по-різному у кожному районі, селі України. Перед весіллям дівчата сходяться на вечірку до хати молодої, співають пісні.

Останнього вечора перед весіллям наречений (молодий) прощається з товаришами, з парубоцьким життям...

Наступного дня молодий приходив до молодої. За звичаєм подруги не віддають молоду, вимагають викуп у дружків – пісню, жарт, гроші. Далі молоді беруть шлюб – реєструються у загсі, вінчаються у церкві, обмінюються обручками. На весілля збираються гості – близькі, рідні, друзі, знайомі.

На почесному місці – коровай, яким батьки зустрічають молодих. Після закінчення весілля гості пригощаються весільним короваєм.

Під час весілля співають весільних пісень, вітають молодих, бажають їм сімейного щастя, дітей. Столи з їжею не заважають танцям, іграм, веселощам.

За традицією весілля закінчувалося розплітанням коси молодої, покриттям її голови хусткою. Заміжня жінка мала ходити тільки з покритою головою. У Західній Україні молодій відрізали косу.

Після весілля молода переходила в сім'ю молодого і ставала невісткою, батьків свого чоловіка вона називала батьком та матір'ю.

Завдання 6. Закінчіть речення.

1. Весілля справляли в Україні восени, тому що ...
2. Коли молодий приходив до молодої, ...
3. Перед весіллям ...
4. Під час весілля ...
5. Після весілля ...

Завдання 7. Знайдіть речення, які не відповідають змістові тексту.

1. Весілля в усіх районах України святкують однаково.
2. На весіллі обов'язково мав бути коровай.

3. Перед весіллям наречений і наречена прощалися зі своїми друзями і на весілля їх не запрошували.
4. Перед весіллям молоді вінчалися у церкві.
5. Батьки зустрічають молодих короваем на вишитому рушнику.
6. Весілля обов'язково закінчувалося відрізанням коси молодої.

Завдання 8. Весільні традиції передаються з покоління в покоління.

Серед них весільні обручки – символ єдності, рушник – символ життєвої дороги, коровай на рушнику – символ добробуту.

Завдання 9. Прочитайте народні прислів'я та приказки. Поясніть їх зміст.

1. Із чорною головою у батька добре, а з білою не так.
2. Про мене, синку, хоч і свинку, аби була невістка.
3. Перша жінка від Бога, друга – від людей, а третя – від чорта.
4. Кому весілля, а курці смерть.

Завдання 10. Прочитайте привітання та побажання молодим на весіллі.

Живіть між собою, як риба з водою.

Пам'ятайте! Що чоловік має бути в домі голова, а жінка-душа!

Живіть в парочці до ста!

Завдання 11. Ознайомтеся з весільними прикметами

- Коли молодят зустрічають хлібом-сіллю, хто відірве більший шматок і з'їсть, той і буде в домі господарем.
- У сніжний день весілля — до заможного, благополучного життя.
- Гарною ознакою в день весілля вважається дощ.
- Хто переступить першим поріг будинку, той і буде господарем, тому краще, якщо наречений переносить наречену через поріг на руках.
- На весілля не дарують набори ножів і виделок, щоб не було сварок у родині.

Завдання 12. На українському весіллі лунає побажання молодим “Гірко!” – це давня традиція. За однією з версій, наречена пригощала гостей горілкою. Кожен гість випивав горілку і підтверджував, що вона гірка. Скажіть, чи є подібна традиція у вашій країні.

Завдання 13. Розкажіть, як справляють весілля за звичаями вашого народу.

20. ХРЕСТИНИ

Завдання 1. Прочитайте та запишіть слова та словосполучення. З'ясуйте їх значення.

Горщик, звичай, відбуватися, здійснювати (що), виконувати (що), виховувати (кого), отримувати (що), взяти участь (у чім), відмовлятися (від чого), кілька пар, деякі райони.

Завдання 2. Запишіть слова, що означають особу. Уточніть їх значення.

Дитина, сусід, батьки, друзі, родич, гості (гість), хрестини, християнин, святий.

Завдання 3. Знайдіть спільнокореневі слова.

Хрещений, народжуватися, запрошувати, хрестити, народження, церква, просити, хрещення, церковний, обов'язки, рідний, хрестини, родич, запрошення, обов'язково.

Завдання 4. Утворіть словосполучення.

отримувати
здійснювати
виконувати
виховувати
запрошувати
варити
вітати

діти
листи
план
робота
каша
подарунок
тарілка
хрещення
обов'язки
освіта
завдання
дитина
батьки
сусіди

Завдання 5. Прочитайте текст. Запишіть основну інформацію.

ХРЕСТИНИ

У християн є давній добрий звичай: коли в сім'ї народжувалася дитина, батьки запрошували друзів, знайомих, сусідів взяти участь у хрещенні дитини. Від такого запрошення не відмовлялися. Хрещені батьки йшли до церкви, де здійснювалося хрещення і дитині давалося ім'я за церковним календарем. Кожен день у церковному календарі має ім'я святого: Миколи, Івана, Петра, Михайла тощо.

Увечері відбувалися хрестини – збиралися родичі і гості, бажали дитині здоров'я, щастя. Варили кашу, яку “купували” гості (збирали гроші). Найбільше грошей давав хрещений батько. Якщо у дитини помирили рідні батьки, хрещені батьки (куми) виконували їхні обов'язки – виховували дітей, готували їх до школи.

У свята куми обов'язково вітали дитину та її рідних батьків, отримували подарунки.

В деяких районах України на хрестини запрошували кілька пар хрещених батьків.

Завдання 6. Дайте відповіді на запитання:

1. Коли з'явився звичай хрещення?
2. Хто міг бути хрещеним батьком дитини?
3. Яке ім'я давалося дитині?
4. Як святкували хрестини?
5. Які обов'язки мали хрещені батьки?

Завдання 7. Перекажіть текст.

Завдання 8. Підготуйте розповідь про ваші сімейні свята та традиції.

19. КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Завдання 1. Провідмініайте дієслова . Утворіть форми минулого та майбутнього часу.

Я	допомагаю	виконую	запрошую	звертаюся	навчаюся
...

Завдання 2. Провідмініайте та запишіть слова.

Н. радіус трикутники формула хімія синоніми два п'ять

Завдання 3. Запишіть речення. Виділені слова замініть синонімами.

1. Планується збудувати у Криму сотні вітрогенераторів, які вироблятимуть <i>дешево</i> електроенергію.	а) безцінна б) недорога в) безплатна
2. Зоологічний парк Асканія-Нова <i>виник</i> наприкінці ХІХ століття.	а) з'явиться б) з'ясувати в) народитися
3. У 1866 році під Вінницею Микола Пирогов <i>звів</i> будинок, в якому тепер відкрито музей.	а) побудувати б) продати в) купити
4. В Україні є <i>звичай</i> накривати рушником хліб на столі.	а) явище б) традиція в) правило
5. <i>Найбільшого</i> розвитку математика досягла у Давній Греції.	а) найвищий б) найгірший в) найкращий
6. Хлопчик уміє <i>рахувати</i> до ста.	а) лікувати б) лічити в) додавати

Завдання 4. Утворіть та запишіть форми ступенів порівняння прикметників.

Зразок: простий – простіший – найпростіший

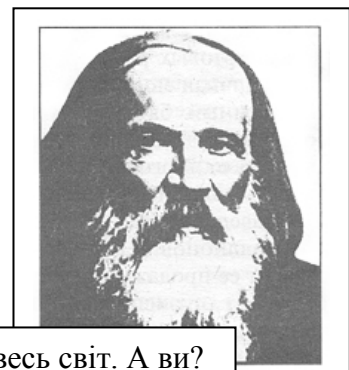
Багатий, відомий, *добрий*, дешевий, видатний, гострий, легкий, *популярний*, потужний, розумний, складний, *сучасний*, чистий, *швидкий*.

* З виділеними словами (завдання 4) складіть та запишіть речення.

Завдання 5. Від слів в дужках утворіть прикметники та запишіть їх.

Зразок: (Зима) канікули. – Зимові канікули.

1. (Росія) хімік Д. Менделєєв.
2. (Москва) університет.
3. (Наука) праці вченого.
4. Робити (хірургія) операції.

Мене знає весь світ. А ви?

5. Чотирикутник з двома (паралель) сторонами.
6. Створити (ботаніка) парк.
7. (Південь) райони України.
8. Співати (народ) пісень.
9. (Геометрія) фігура.
10. (Сім'я) щастя.

Завдання 6. Скажіть, кого зображено на портреті? Чим відома ця людина?

Завдання 7. До виділених слів підберіть та запишіть антоніми.

<i>Важка</i> праця	<i>Звести</i> будинок
<i>Заважати</i> працівникам	<i>Майбутній</i> час
<i>Гострий</i> кут	<i>Найбільша</i> радість
<i>Одержати</i> листа	<i>Приїхати</i> пізніше
<i>Починати</i> роботу	<i>Спільна</i> основа

Завдання 8. Назвіть та запишіть антоніми. З виділеними словами складіть речення.

будень	заборона
внутрішній	простий
вертикальний	кривий
воля	найбідніший
<i>гарячий</i>	плакати
дозвіл	<i>зовнішній</i>
найбагатший	холодний
прямий	неволя
<i>складний</i>	горизонтальний
<i>сміятися</i>	свято

Завдання 9. Прочитайте та запишіть текст. Слова в дужках поставте у потрібній формі.

Великий учений Микола Пирогов п'ятнадцять років жив недалеко від (Вінниця). Пирогов (збудувати) лікарню, у (яка) робив складні хірургічні (операція), відкрив (аптека).

Видатний хірург лікував (російський композитор П. Чайковський), (італійський генерал Гарібальді), (відомий хімік Д. Менделєєв). (Бідні селяни) Пирогов допомагав грошима, ліками. У (будинок) Пирогова відкрито музей. Я відвідав цей музей (минулий рік).

Завдання 10. Розкажіть, що вам відомо про видатних людей, імена яких ви прочитали в тексті (завдання 9).

22. ПІДСУМКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Завдання 1. Прочитайте слова та поясніть їх значення.

Слухач, глядач, викладач, приймач, перемикач, читач, вимикач, користувач, відвідувач,

Диктор, газетяр, поштар, лікар, аптекар, господар.

Письменник, знаменник, будівельник, чисельник, розчинник, годинник, робітник, рушник.

Селянин, християнин, громадянин, молодець, хлопець, вуглець, фахівець, покупець.

Завдання 2. Прочитайте словосполучення. Утворіть дієслова доконаного виду (перфект) та запишіть їх.

Вживати ліки	використовувати комп'ютер
випускати продукцію	виросити урожай
відвідувати музей	вступати до університету
вмикати телевізор	заважати працювати
замовляти квитки	запрошувати у гості
зберігати традиції	одержувати листа
припиняти роботу	розраховувати траєкторію
складати іспит	удосконалювати конструкцію
утворювати хімічну сполуку	

Завдання 3. Утворіть словосполучення з прислівниками.

Зразок: гарний;
гарно писати; гарно відпочивати.

Відмінно, мало, погано, добре, просто, самотійно, смачно, чудово, швидко, якісно.

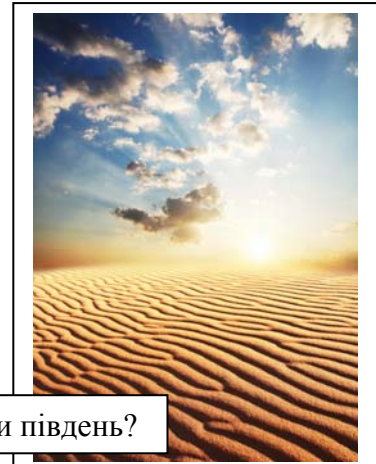
Завдання 4. Прочитайте словосполучення. Запишіть іменники у формі називного відмінка однини.

У техніці, з початку, на нозі, у руці, на дошці, від імені, з дозволу, до ранку, у молоці, з радості, на книжці, у русі, від якості, на святі, при дорозі, після відпочинку, у книзі.

У бібліотеці, в аптеці, на дискотеці.

Завдання 5. Дайте відповіді на запитання. У відповідях вживайте антоніми до виділених слів.

1. Ви **добре** себе почуваєте?
2. Ти **увімкнув** телевізор?
3. Вам **легко** навчатися в університеті?
4. Ваш друг **захворів**?
5. Тобі подобається **західне** мистецтво?
6. Чи **допомагає** вам музика готуватися до іспитів?
7. У пустелі **багато** води?
8. Чи є у цього трикутника **тупий** кут?
9. Пітер поїде відпочивати на **північ**?
10. Ти **швидко** читаєш?

Північ чи південь?

Завдання 6. Слова, що стоять в дужках, поставте у потрібній формі.

Писати (стаття). Записувати (лекція). Написати (заява). Навчатися в (школа). Працювати (інженер). Реалізувати (продукція). Допомогати (друзі). Користуватися (міський транспорт). Перевіряти (курсова робота). Міряти (температура). Передплачувати (газета). Запускати (ракета). Дивитися (вистава). Подорожувати (автомобіль). виправити (помилка).

Завдання 7. Прочитайте слова. Випишіть назви продуктів, з яких варять український борщ.

Сметана, огірок, курка, картопля, цукор, молоко, сіль, масло, часник, морква, олія, горох, гарбуз, груша, квасоля, слива, перець, капуста, помідор, сало, цибуля, яблуко, буряк, м'ясо.

Завдання 8. Прочитайте речення з прочитаних вами текстів. Пригадайте назви цих текстів.

1. Ньютон закінчив Кембриджський університет.
2. Хімічна активність води досить висока.

3. У садибі Вишня скінчилося життя видатного вченого.
 4. Всім, хто любить природу, буде цікаво відвідати всесвітньо відомий заповідник на півдні України.
 5. Речовина може перебувати у трьох агрегатних станах.
 6. Нормальний пульс – 60/80 ударів за хвилину.
 7. Вінницький краєзнавчий музей заснований у 1919 році.
 8. Король Франції Людовик XVI квітами картоплі прикрашав свій одяг.
- Завдання 9. Складіть та запишіть речення.

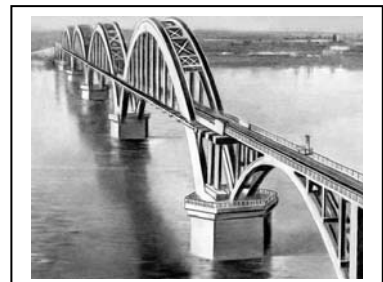
1. Біля, влітку, добре, Чорне море, відпочивати.
2. Гора, в, називатися, Карпати, найвища, Говерла.
3. В, прочитати, газета, новини, “Голос України”, можна, політичний.
4. У, можна, театр, вінницький, подивитись, вистава.
5. 4 жовтня, запуск, в, історія, людство, 1957 рік, перший, Земля, штучний, супутник, відбутися.

Завдання 10. Напишіть назви професій.

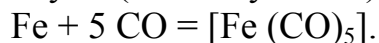
1. Зубний лікар □□□□□□□□□□
2. Фахівець з вищою технічною освітою □□□□□□□□
3. Автор музичних творів □□□□□□□□□□
4. Людина, що показує відвідувачам музеїв та виставок експонати і дає необхідні пояснення □□□□□□□□□□
5. Професійний літературний працівник газет, журналів, радіо, телебачення □□□□□□□□□□
6. Працівник радіо або телебачення, який читає текст перед мікрофоном □□□□□□□□
7. Той, хто виконує перед публікою твори мистецтва □□□□□□□□
8. Працівник залізничного транспорту, який обслуговує пасажирів у вагоні □□□□□□□□□□
9. Той, хто приймає та видає гроші, продає квитки □□□□□□□□

Завдання 11. Прочитайте текст. Слова, що стоять в дужках, поставте у потрібній формі.

Залізо є одним з (найпоширеніші елементи) у природі. Це сріблясто-білий метал; на (повітря) він піддається корозії. Залізо за (звичайні умови) кристалізується. При (нагрівання) залізо реагує з (неметали): (кисень,

вуглець). З (вода) реагує лише при (високі температури), розчиняється у (соляна кислота). Залізо реагує з (оксид вуглецю):

Цю сполуку застосовують для добування (чистий метал).

Залізо та його сполуки мають велике значення для (народне господарство): вони є основними конструкційними матеріалами.

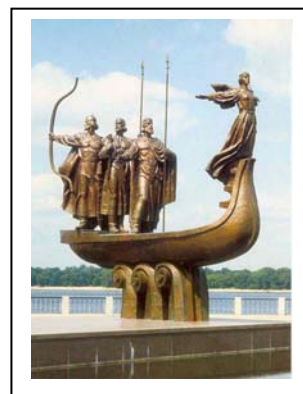
Завдання 12. Дайте тексту назву. Перекажіть текст за планом.

П л а н

1. Залізо у природі.
2. Фізичні та хімічні властивості заліза.
3. Вироби з заліза у народному господарстві.

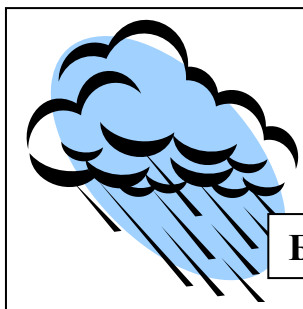
Завдання 13. Прочитайте та поясніть прислів'я.

1. Язык до Києва доведе.
2. Хто хоче багато мати, тому треба мало спати.
3. Не вір словам, а вір ділам.
4. Краще один раз побачити, ніж сто разів почути.
5. Вік живи – вік учись.
6. Життя прожити – не поле перейти.

Завдання 14. Відгадайте загадки про явища природи. Відповіді запишіть.

1. Без рук, без ніг, а ворота відчиняє. ...
2. Все поїдаю, а з голоду помираю. ...
3. Ввечері вмирає, а зранку оживає. ...
4. Коли нема – чекають, а коли прийду – тікають. ...
5. Не художник, а малює. ...
6. Сам не біжить, а стояти не дозволяє. ...
7. Біле, а не цукор, м'яке, а не вата, без ніг, а йде. ...
8. Вдень у небі гуляє, а ввечері на землю сідає. ...

Бажаємо усім здоров'я, щастя, гарної погоди ...

ДОДАТОК А

Відповіді на кросворд (С. 59)

По горизонталі:

2. Софія. 3. Дніпро. 5. Оболонь. 6. Бровари. 8. Яр. 9. Мрія. 10. Хрещатик.

По вертикалі:

1. Володимир. 2. Столиця. 4. Пиво. 7. Русь. 8. Язик.

Відповіді на кросворд (С. 63)

По горизонталі:

3. Україна. 6. Житомир. 7. Подорож. 9. Карта. 10. Крим.

По вертикалі:

1. Київ. 2. Дорога. 4. Карпати. 5. Автобус. 8. Одеса.

Відповіді на кросворд (С. 69)

По горизонталі:

2. Аптека. 5. Ефір. 6. Урожай. 8. Хірург.

По вертикалі:

1. Україна. 3. Пирогов. 4. Хімік. 7. Музей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. – Львів: Світ, 1994.
2. Бушок Г. Ф., Левандовський В. В. Курс фізики: У 2 кн. Кн.1. – К.: Либідь, 1997.
3. Довідник з елементарної математики, механіки та фізики. – К.: Наукова думка, 1996.
4. Корженко В. Я., Корженко З. П. Фізика на заняттях української мови для студентів-іноземців першого курсу. Частина 2. Навч. посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2008. – 83 с.
5. Пономарів О. Д. Сучасна українська мова. – К.: Либіль, 2001. – 399 с.
6. Український орфографічний словник / За ред. проф. А. О. Свашенко. – Х.: Прапор, 1997.
7. Український орфографічний словник / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К.: Довіра, 2005. – 1069 с.
8. Український правопис / АН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови. – Стереотипне видання. – К.: Наукова думка, 2005. – 240 с.
9. Хомченко І. Г. Загальна хімія: Підручник, – К.: Вища школа, 1993.
10. Чолпан П. П. Основи фізики: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 1995.

Навчальне видання

**Корженко Василь Якович
Абрамчук Оксана Володимирівна
Горчинська Людмила Володимирівна**

СПІЛКУЄМОСЯ УКРАЇНСЬКОЮ КРАЇНОЗНАВСТВО

Навчальний посібник

Редактор В. Дружиніна
Коректор З. Поліщук
Оригінал-макет підготовлено В. Корженком

Підписано до друку
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. др. арк.
Наклад прим. Зам №

Вінницький національний технічний університет,
науково-методичний відділ ВНТУ.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-87-36.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,

ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел (0432) 59-81-59.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.